

Nr 16.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469); given Stockholms slott den 12 december 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469).

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås att mantalsskrivningen av juridiska personer slopas ävensom att mantalsskrivningen av fysiska personer förenklas genom viss inskränkning av uppgiftsskyldigheten.

Förslag
till
förordning om ändring i folkbokföringsförordningen
den 28 juni 1946 (nr 469).

Härigenom förordnas, att 37 § 2 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 skall upphöra att gälla ävensom att 5 § 1 och 3 mom., 34 §, 35 § 1 mom., 36, 38 och 42 §§, 43 § 1 mom., 44 §, 56 och 57 §§ samt 62 § 2 mom. nämnda förordning¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse:

5 §.

1 m o m. Roteombud åligger — — —
— noggrann efterrättelse.

För sådant ändamål har roteombudet *att* uppmärksamta följande förändringarna i rotens befolkning samt i fråga om fastigheternas ägare eller innehavare *och de juridiska personerna inom roten*, att genom råd och påminnelser, där så erfordras, verka för att föreskriven anmälnings- eller uppgiftsskyldighet varder vederbörligen fullgjord och, där någon i sådant hänseende visar tredska eller försumlighet, göra anmälan därom hos pastor, samt *att* närvara vid förskrivning, varom i 45 § förmäles, och vid mantalsskrivningsförrättning.

Roteombud skall — — — ifrågasvara uppgifter.

3 m o m. Till ledning vid uppdragets fullgörande skall varje roteombud årligen i god tid före förskrivningen tillställas en av länsbyrån tryckt roteförteckning, upptagande fastigheterna inom roten med deras ägare och innehavare samt de fysiska *och juridiska* personerna inom roten.

I församling, — — — församlingens befolkning.

34 §.

Hos lokal skattemyndighet skola i den ordning Konungen föreskriver föras fortlöpande register bestående

Föreslagen lydelse:

5 §.

1 m o m. Roteombud åligger — — —
— noggrann efterrättelse.

För sådant ändamål har roteombudet *att* uppmärksamta följande förändringarna i rotens befolkning samt i fråga om fastigheternas ägare eller innehavare, *att* genom råd och påminnelser, där så erfordras, verka för att föreskriven anmälnings- eller uppgiftsskyldighet varder vederbörligen fullgjord och, där någon i sådant hänseende visar tredska eller försumlighet, göra anmälan därom hos pastor, samt *att* närvara vid förskrivning, varom i 45 § förmäles, och vid mantalsskrivningsförrättning.

Roteombud skall — — — ifrågasvara uppgifter.

3 m o m. Till ledning vid uppdragets fullgörande skall varje roteombud årligen i god tid före förskrivningen tillställas en av länsbyrån tryckt roteförteckning, upptagande fastigheterna inom roten med deras ägare och innehavare samt de fysiska personerna inom roten.

I församling, — — — församlingens befolkning.

34 §.

Hos lokal skattemyndighet skola i den ordning Konungen föreskriver föras fortlöpande register bestående

¹ Senaste lydelse av 35 § 1 mom., se 1951: 394.

Nuvarande lydelse:

av avtryckskort över fastigheterna, befolkningen och de juridiska personerna inom fögderiet eller staden.

35 §.

1 m o m. Vid mantalsskrivning skola i mantalslängder uppföras:

1. alla fysiska personer vilka den 1 november förrättningsåret skola vara kyrkobokförda i riket;

2. alla vid nämnda tidpunkt bestående inländska juridiska personer samt sådana utländska juridiska personer, vilka enligt senaste taxeringslängd voro skattskyldiga här i riket, därvid under juridiska personer inbegripas ägare av för gemensamt behov avsatta så kallade besparingsskogar, häradsallmänningar och andra likartade samfälligheter, som förvaltas självständigt för delägarnas gemensamma räkning; dock att svenska staten samt landsting, kommuner och andra menigheter i riket icke mantalsskrivas utom där de skola upptagas i taxeringslängd för beskattning; samt

3. alla vid ingången av mantalsåret bestående fastigheter jämte dit hörande torp eller andra lägenheter samt byggnader å ofri grund ävensom lappbyar, med angivande vid varje fastighet eller byggnad av dess ägare och innehavare samt den förändring i avseende å ägande-, åbo- eller nyttjanderätt, som må hava inträffat sedan nästföregående mantalsskrivning.

Där länsstyrelsen beträffande visst mantalsskrivningsdistrikt så förordnat, skall i mantalslängden jämväl antecknas, särskilt för varje fastighet, rörelse som å fastigheten bedrivs med angivande av rörelseidkarens namn och postadress, vare sig han är å fastigheten mantalsskriven eller icke.

36 §.

1 m o m. Fysisk person skall mantalsskrivas i det distrikt, inom vilket han den 1 november förrättningsåret rätteligen skall vara kyrkobokförd.

Föreslagen lydelse:

av avtryckskort över fastigheterna och befolkningen inom fögderiet eller staden.

35 §.

1 m o m. Vid mantalsskrivning skola i mantalslängder uppföras:

1. alla fysiska personer vilka den 1 november förrättningsåret skola vara kyrkobokförda i riket; samt

2. alla vid ingången av mantalsåret bestående fastigheter jämte dit hörande torp eller andra lägenheter samt byggnader å ofri grund ävensom lappbyar, med angivande vid varje fastighet eller byggnad av dess ägare och innehavare samt den förändring i avseende å ägande-, åbo- eller nyttjanderätt, som må hava inträffat sedan nästföregående mantalsskrivning.

36 §.

Fysisk person skall mantalsskrivas i det distrikt och å den fastighet, där han den 1 november förrättningsåret rätteligen skall vara kyrkobokförd.

Nuvarande lydelse:

Oskift dödsbo efter person, som vid dödsfallet var bosatt här i riket, skall mantalsskrivas i det distrikt, inom vilket den avlidne vid dödsfallet var kyrkobokförd.

Bolag eller annan sammanslutning, som har sitt säte i utlandet men som jämlikt 64 § 2 mom. kommunalskattelagen skall betraktas såsom svensk ekonomisk förening, skall mantalsskrivas i det distrikt, inom vilket den verkliga ledningen av företaget den 1 november förrättningsåret utövas.

Annan juridisk person än oskift dödsbo och bolag eller annan sammanslutning, som nyss sagts, skall mantalsskrivas i det distrikt, där vederbörande styrelse eller förvaltning den 1 november förrättningsåret hade sitt säte eller där syssloman eller ombud vid nämnda tid var bosatt.

2 m o m. Fysisk person mantalsskrives å den fastighet, å vilken personen den 1 november förrättningsåret rätteligen skall vara kyrkobokförd. Fysiska personer, vilka utan att sakna känt hemvist skola vara kyrkobokförda under rubrik å församlingen skrivna, mantalsskrivas under rubrik å kommunen skrivna. Under rubrik utan känt hemvist mantalsskrivas de personer vilka befunnits sakna sådant hemvist eller, såvitt angår den nomadiserande lappbefolkningen, huvudviste.

Juridisk person mantalsskrives å fastighet, där den juridiska personen med hänsyn till i 1 mom. oförmälda eller andra omständigheter anses hava sitt säte, eller, om dylik fastighet ej finnes, under rubrik å kommunen skrivna.

37 §.

2 m o m. Av de i mantalslängden för förrättningsåret upptagna juridiska personerna må, utom den som enligt 35 § 1 mom. 2. ej vidare skall mantalsskrivas, ej vid mantalsskrivningen utelämnas annan än den, som vid förrättningen eller därefter innan den 25 januari mantalsåret hos man-

Föreslagen lydelse:

Fysiska personer, vilka utan att sakna känt hemvist skola vara kyrkobokförda under rubrik å församlingen skrivna, mantalsskrivas under rubrik å kommunen skrivna. Under rubrik utan känt hemvist mantalsskrivas de personer vilka befunnits sakna sådant hemvist eller, såvitt angår den nomadiserande lappbefolkningen, huvudviste.

Nuvarande lydelse:

talsskrivningsförrättaren styrkes vara för mantalsåret upptagen i mantalslängd för annat talsskrivningsdistrikt.

38 §.

1 m o m. Envar fysisk person, som ej enligt vad nedan sägs skall av annan i mantalsuppgift upptagas, samt envar juridisk person skall årligen lämna skriftlig uppgift till mantalskrivningen i det distrikt, varest vederbörande skall mantalskrivas. Den, som har familj, skall i sin mantalsuppgift upptaga jämväl hos honom bosatta familjemedlemmar med undantag av sådan, som äger eller brukar fastighet eller äger eller är redare i fartyg eller som i rörelse eller hushåll eller för fastighets skötsel regelbundet eller tillfälligt sysselsätter arbetare.

Det åligger hushållsföreståndare att tillse, att uppgifter avlämnas för samtliga till hushållet hörande eller eljest hos honom inneboende personer, samt att såvitt möjligt föranstalta om rättelse eller fullständiggande av uppenbart oriktig eller ofullständig uppgift.

2 m o m. Fysisk eller juridisk person, som äger, besitter eller brukar fast egendom eller idkar rörelse inom annat distrikt än det, varest vederbörande skall mantalskrivas, åligger att jämväl till mantalskrivningen i förstnämnda distrikt avlämna uppgift enligt fastställt formulär angående egendomen eller rörelsen med därtill hörande personal.

3 m o m. Mantalsuppgift skall lämnas enligt av riksbyrån fastställt formulär.

Angående vad mantalsuppgift skall innehålla förordnar Konungen.

Mantalsuppgift må lämnas i slutet konvolut försett med anteckning om namn å den eller de personer uppgiften avser.

4 m o m. Blanketter till mantalsuppgifter skola i den ordning Konungen föreskriver på statsverkets

Föreslagen lydelse:

1 m o m. Envar fysisk person, med undantag dock för den som är medlem av annans hushåll och bosatt hos denne, skall årligen lämna skriftlig uppgift (*mantalsuppgift*) till mantalskrivningen i det distrikt, där han skall mantalskrivas.

38 §.

2 m o m. Fysisk eller juridisk person, som under förrättningsåret *sysselsatt* eller kommer att *sysselsätta* arbetare, skall till mantalskrivningen lämna sådan skriftlig uppgift om den *sysselsatta* arbetskraften (*arbetsgivareuppgift*), som erfordras för försäkring enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

3 m o m. Mantalsuppgift och *arbetsgivareuppgift* skola lämnas enligt av riksbyrån *fastställda* formulär. Angående vad sådana uppgifter skola innehålla förordnar Konungen. *Uppgifter, som här avses, må lämnas i slutet konvolut försett med anteckning om namn å den eller de personer uppgiften avser.*

4 m o m. Blanketter till mantalsuppgifter och *arbetsgivareuppgifter* skola i den ordning Konungen före-

Nuvarande lydelse:

bekostnad tillhandahållas de uppgiftsskyldiga.

42 §.

Varje efter senaste mantalsskrivning ingången avhandling angående ägande-, åbo- eller arrenderätt till fast egendom bör av fastighetens innehavare vid mantalsskrivningen uppvisas.

43 §.

1 m o m. Det åligger vederbörande fastighetsägare eller den i hans ställe är att insamla i 38 § 1 mom. omförmälda uppgifter för fysiska och juridiska personer inom fastigheten ävensom i 38 § 2 mom. omförmälda uppgifter angående fastigheten och därå bedriven rörelse.

Uppgifterna skola — — — är stadgat.

Det åligger — — — å konvolutet.

Uppgifterna skola — — — finnes anordnat.

Uppgiftsskyldig, som ej skall mantalsskrivas å viss fastighet, har att själv inom den i andra stycket stadgade tid till vederbörande roteombud, pastor eller insamlingsställe avlämna *mantalsuppgift*, varom i 38 § 1 mom. förmåles.

44 §.

Har uppgift eller handling, varom i 38, 40 eller 42 § förmåles, ej inom föreskriven tid avlämnats eller är avlämnad uppgift ofullständig bör den försumlige, om han finnes inom orten, av mantalsskrivningsförrättaren i den ordning 63 § stadgar skriftligen anmanas att inom viss tid efter delfäendet av anmaningen vederbörligen fullgöra sin skyldighet. Finnes den försumlige ej inom orten, må för skyldighetens utkrävande anlitas bi-

Föreslagen lydelse:

skriver på statsverkets bekostnad tillhandahållas de uppgiftsskyldiga.

42 §.

Lokal skattemyndighet må, där så finnes påkallat, förelägga den som efter senaste mantalsskrivning blivit ägare till eller därmed likställd innehavare av fast egendom eller ägare till byggnad å ofri grund att inom viss tid för myndigheten uppvisa vederbörliga åtkomsthandlingar. Föreläggande, som här avses, skall tillställas vederbörande i rekommenderat brev.

43 §.

1 m o m. Det åligger vederbörande fastighetsägare eller den i hans ställe är att insamla i 38 § 1 och 2 mom. omförmälda uppgifter för fysiska och juridiska personer inom fastigheten.

Uppgifterna skola — — — är stadgat.

Det åligger — — — å konvolutet.

Uppgifterna skola — — — finnes anordnat.

Uppgiftsskyldig *fysisk person*, som ej skall mantalsskrivas å viss fastighet, har att själv inom den i andra stycket stadgade tid till vederbörande roteombud, pastor eller insamlingsställe avlämna *uppgift*, varom i 38 § 1 och 2 mom. förmåles.

44 §.

Har uppgift, varom i 38 eller 40 § förmåles, ej inom föreskriven tid avlämnats eller är avlämnad uppgift ofullständig, bör den försumlige, om han finnes inom orten, av mantalsskrivningsförrättaren i den ordning 63 § stadgar skriftligen anmanas att inom viss tid efter delfäendet av anmaningen vederbörligen fullgöra sin skyldighet. Finnes den försumlige ej inom orten, må för skyldighetens utkrävande anlitas biträde av länssty-

Nuvarande lydelse:

träde av länsstyrelsen, som äger förelägga den försumlige lämpligt vite.

56 §.

Länsbyrå för folkbokföringen är länsstyrelsen.

Länsbyrån skall föra tryckande register över fastigheterna, befolkningen och de juridiska personerna inom länet.

Där med — — — lokala skattemyndigheten.

Vad i — — — lokala skattemyndigheten.

57 §.

Hos varje länsbyrå skola föras förteckning över födelsenummer, som av länsbyrån fastställas, alfabetiska adressregister, bestående av avtryckskort, över fysiska och juridiska personer, samt ett nummerregister över fysiska personer, bestående av avtryckskort, vilka ordnats efter personernas födelsenummer.

62 §.

2 m o m. Försummelse att lämna sådan mantalsuppgift för juridisk person, varom i 38 § 1 mom. förmäles, eller sådan uppgift för fysisk eller juridisk person som i 38 § 2 mom. sägs, så ock underlåtenhet att iakttaga vad i 41 § stadgas straffes med böter högst trehundra kronor.

Föreslagen lydelse:

relsen, som äger förelägga den försumlige lämpligt vite.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning, där någon underlåtit att inom föreskriven tid efterkomma föreläggande, som i 42 § avses.

56 §.

Länsbyrå för folkbokföringen är länsstyrelsen.

Länsbyrån skall föra tryckande register över fastigheterna och befolkningen inom länet. Länsbyrån skall vidare i enlighet med de närmare föreskrifter, som meddelas av Konungen eller, efter Konungens bestämmande, av riksbyrån och riksskattenämnden i samråd, föra tryckande register över juridiska personer inom länet.

Där med — — — lokala skattemyndigheten.

Vad i — — — lokala skattemyndigheten.

57 §.

Hos varje länsbyrå skola föras förteckning över födelsenummer, som av länsbyrån fastställas, alfabetiska adressregister, bestående av avtryckskort, över fysiska personer, samt ett nummerregister över fysiska personer, bestående av avtryckskort, vilka ordnats efter personernas födelsenummer.

62 §.

2 m o m. Försummelse att lämna sådan arbetsgivareuppgift, varom i 38 § 2 mom. förmäles, så ock underlåtenhet att iakttaga vad i 41 § stadgas straffes med böter högst trehundra kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1953.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 december 1952.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, LINGMAN, NORUP, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler fråga om *visa ändringar i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469)* samt anför därvid följande.

I. Inledning.

Såsom ett led i arbetet med utredningen av vissa frågor rörande folkbokföringsväsendet avlämnade assessorn i kammarrätten S. F. von Otter den 21 november 1951 en promemoria med förslag till vissa ändringar i folkbokföringsförordningen m. m. Promemorian innehöll bl. a. förslag att den mantalsskrivning av juridiska personer, som nu förekomme, skulle slopas ävensom att vissa förenklingar i fråga om allmänhetens uppgiftsskyldighet i samband med mantalsskrivningen skulle genomföras.

Efter remiss avgavs yttranden över promemorian av riksförsäkringsanstalten, kammarrätten, statistiska centralbyrån, riksräkenskapsverket, överståthållarämbetet — med överlämnande av yttrande från mantalsdirektören i Stockholm — länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Jönköpings, Kalmar, Blekinge — med överlämnande av yttrande från häradsskrivaren i Karlshamns fögderi — Malmöhus — med överlämnande av yttranden från kronokamreraren i Malmö och häradsskrivaren i Hörby fögderi — Göteborgs och Bohus — med överlämnande av yttrande från häradsskrivaren i Mölndals fögderi — Skaraborgs — med överlämnande av yttranden från domkapitlet i Skara och styrelsen för föreningen Skaraborgs läns häradsskrivare — Örebro — med överlämnande av yttranden från kronokamreraren i Örebro samt från häradsskrivarna i Edsbergs, Hallsbergs och Örebro fögderier — Kopparbergs, Västernorrlands och Norrbottens län — med överlämnande av yttranden från häradsskrivarna i Bodens, Kalix och Piteå fögderier — kronokamreraren i Göteborg, domkapitlet i Linköping, Lund och Stockholm, besvärssakkunniga (såvitt angår vissa processuella frågor), Sveriges

häradsarkivarförening, föreningen Sveriges kronokamrerare och Allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse. Domkapitlens utlåtanden åtföljdes av yttranden från bl. a. ett antal kyrkobokföringsinspektörer.

Sedan de i promemorian framlagda förslagen blivit föremål för fortsatt beredning inom finansdepartementet, anförde jag, då jag den 31 mars 1952 för Kungl. Maj:t anmälde desamma, att — såvitt avsåge frågorna om att slopa mantalsskrivningen av juridiska personer och att genomföra vissa förändringar i fråga om allmänhetens uppgiftsskyldighet i samband med mantalsskrivningen — desamma borde bli föremål för närmare överväganden, varför jag icke för det dåvarande ansåge mig böra taga ställning till de i dessa hänseenden föreslagna ändringarna. Jag framhöll emellertid att min avsikt vore att, sedan utredningsmannens förslag blivit ytterligare bearbetat, föreslå proposition i ämnet till 1953 års riksdag.

Den proposition med förslag till ändring i folkbokföringsförordningen (prop. nr 216), som Kungl. Maj:t på min hemställan beslöt att avlåta till riksdagen, innehöll i enlighet härmed icke något förslag till ändring av de bestämmelser, vilka reglerar mantalsskrivningen av juridiska personer eller allmänhetens uppgiftsskyldighet.

Sedan nyssberörda detaljfrågor i utredningsmannens förslag numera varit föremål för ytterligare beredning inom finansdepartementet, får jag härmed övergå till att redogöra för förslaget i dessa delar och de yttranden, som avgivits däröver. Jag kommer därvid först att behandla frågan om att slopa mantalsskrivningen av juridiska personer.

II. Mantalsskrivning av juridiska personer.

Gällande bestämmelser. Enligt 35 § 1 mom. andra punkten folkbokföringsförordningen, sådant detta författningsrum lyder enligt kungörelsen den 1 juni 1951 (nr 394), skall vid mantalsskrivning i mantalslängder uppföras alla den 1 november förrättningsåret bestående inländska juridiska personer samt sådana utländska juridiska personer, vilka enligt senaste taxeringslängd var skattskyldiga här i riket, därvid under juridiska personer inbegripes ägare av för gemensamt behov avsatta så kallade besparingssskogar, häradsallmänningar och andra likartade samfälligheter, som förvaltas självständigt för delägarnas gemensamma räkning; dock att svenska staten samt landsting, kommuner och andra menigheter i riket icke mantalsskrivs utom där de skall upptagas i taxeringslängd för beskattning.

Beträffande mantalsskrivningsorten för juridisk person stadgas i 36 § 1 mom. att oskift dödsbo efter person, vilken vid dödsfallet var bosatt här i riket, skall mantalsskrivas i det distrikt, inom vilket den avlidne vid dödsfallet var kyrkobokförd, att bolag eller annan sammanslutning, som har sitt säte i utlandet men som jämlikt 64 § 2 mom. kommunalskattelagen skall betraktas som svensk ekonomisk förening skall mantalsskrivas i det distrikt, inom vilket den verkliga ledningen av företaget den 1 november

förrättningsåret utövades, att annan juridisk person än oskift dödsbo eller bolag eller annan sammanslutning, som nyss sagts, skall mantalsskrivas i det distrikt, där vederbörande styrelse eller förvaltning den 1 november förrättningsåret hade sitt säte eller där syssloman eller ombud vid nämnda tid var bosatt. Juridisk person skall enligt 36 § 2 mom. mantalsskrivas å fastighet, där den juridiska personen med hänsyn till ovan omförmälda eller andra omständigheter anses ha sitt säte, eller, om dylik fastighet ej finnes, under rubrik å kommunen skrivna.

I 13 och 14 §§ mantalsskrivningskungörelsen den 25 augusti 1947 (nr 654) sådana dessa författningsrum lyder enligt kungörelse den 24 september 1948 (nr 637) meddelas närmare föreskrifter angående de mantalsskrivna personernas redovisning i mantalsslängder. Dessa längder trycks med hjälp av tryckande register, vilka jämlikt 56 § folkbokföringsförordningen skall föras hos länsbyrå för folkbokföringen. Närmare bestämmelser angående personernas redovisning i dessa register har meddelats av Kungl. Maj:t genom särskilda ämbetsskrivelser.

Mantalsskrivning av juridiska personer skulle första gången ägt rum för år 1949. Genom kungörelse den 30 juni 1948 (nr 581) angående fortsatt uppskov med tillämpningen av vissa bestämmelser i folkbokföringsförordningen, såvitt angår mantalsskrivningen av juridiska personer m. m., föreskrevs emellertid, att sådana personer icke skulle mantalsskrivas för år 1949.

Genom kungörelse den 18 juni 1949 (nr 413) med vissa bestämmelser angående mantalsskrivning av juridiska personer för år 1950 föreskrevs en viss begränsning av de kategorier juridiska personer, som skulle mantalsskrivas, innebärande att mantalsskrivning skulle ske allenast av a) oskifta dödsbon och familjestiftelser, b) svenska aktiebolag och svenska försäkringsanstalter, som icke är aktiebolag, c) svenska ekonomiska föreningar, sparbanker, hypoteksföreningar och bostadskreditföreningar samt d) andra juridiska personer, därest de upptagits i inkomst- eller förmögenhetslängd för år 1949.

Genom kungörelse den 22 september 1949 (nr 508) angående fortsatt uppskov med tillämpningen av vissa bestämmelser i folkbokföringsförordningen förordnades bl. a. att vad i 36 § 2 mom. andra stycket folkbokföringsförordningen stadgats om att juridisk person skulle mantalsskrivas å viss fastighet respektive under rubriken å kommunen skrivna icke skulle äga tillämpning vid mantalsskrivningen för år 1950. Genom kungörelse samma dag (nr 509) med vissa ytterligare bestämmelser angående mantalsskrivning av juridiska personer för år 1950 förordnades bl. a. att vid mantalsskrivning för år 1950 av juridiska personer särskild mantalsslängd för del av mantalsskrivningsdistrikt icke skulle upprättas såvitt avsåge mantalsslängdens personella liggare, avdelningarna B och C.

Motsvarande bestämmelser ha sedermera utfärdats med avseende å mantalsskrivningarna för åren 1951, 1952 och 1953.

Tidigare förslag. Före folkbokföringsreformens genomförande förekom ingen mantalsskrivning av juridiska personer, ehuru sådana personer var ålagda en viss uppgiftsskyldighet i samband med mantalsskrivningen. *Kammarrätten* uttalade emellertid i sitt över 1936 års uppborrdskommittés betänkande med förslag till omorganisation av uppborrdsväsendet och folkbokföringen m. m. (SOU 1938:41) avgivna yttrande att det ur beskattningssynpunkt vore en angelägenhet av vikt, att juridiska personer, som kunde tänkas bli föremål för taxering, bleve vederbörligen registrerade, och att det med hänsyn härtill borde tagas under övervägande, huruvida icke särskilda föreskrifter borde meddelas om registrering av juridiska personer i samband med mantalsskrivning.

Folkbokföringskommittén föreslog i sitt betänkande med förslag till omorganisation av folkbokföringen m. m. (SOU 1944:52), att alla inländska juridiska personer och vissa utländska juridiska personer skulle mantalsskrivas och uttalade i anslutning härtill, att uppgiftsskyldighet vid mantalsskrivning med hänsyn till syftet med bestämmelserna torde böra åläggas alla juridiska personer utan hänsyn till om de vore skattskyldiga eller icke, enär endast härigenom beskattningsmyndigheternas kontroll av att deklara-tionsskyldighet vederbörligen fullgjordes bleve fullständig.

Folkbokföringskommitténs förslag tillstyrktes eller lämnades i princip utan erinran i flertalet av de remissyttranden, vari denna fråga berördes. *Statistiska centralbyrån* framhöll, att mantalsuppgifterna för juridiska personer torde kunna utnyttjas i statistiska och andra sammanhang, särskilt vid företagsräkningar eller eljest då behov uppkomme att upprätta företagsregister. *Riksräkenskapsverket* uttalade, att förslaget måste anses innebära en fördel ur fiskalisk synpunkt. *Länsstyrelserna i Älvsborgs och Västmanlands län* framhöll registreringens betydelse ur taxeringssynpunkt. *Taxeringsintendenten i Stockholms län* uttalade att ett genomförande av förslaget syntes komma att i hög grad underlätta beskattningsnämndernas arbete särskilt därigenom att dessa erhöle kännedom om befintliga juridiska personer inom respektive distrikt. Det kunde emellertid ifrågasättas, huruvida bestämmelserna i praktiken skulle komma att visa sig effektiva. *Magistraten i Västerås* ansåg, att en mantalsskrivning av juridiska personer skulle komma att vålla såväl allmänheten som myndigheterna åtskilligt besvär utan motsvarande nytta. Den kontroll i taxeringshänseende, som skulle vinnas, syntes i fråga om icke registrerade juridiska personer vara av föga värde, då det syntes vara lika svårt att kontrollera att mantalsuppgift avlämnades som att deklARATION skedde. I fråga om registrerade juridiska personer syntes erforderlig kontroll vinnas genom granskning av befintliga register.

Föredragande departementschefen uttalade, att den föreslagna mantalsskrivningen syntes komma att medföra betydande fördelar såväl för taxeringsarbetet som i andra sammanhang. En fullständig redovisning av de juridiska personerna ansåges dock icke vara möjlig att påräkna men sådana förbättringar särskilt i fråga om deklara-tionskontrollen syntes dock kunna vinnas att den ifrågasatta mantalsskrivningsskyldigheten borde införas.

Utredningen. Beträffande frågan huruvida det kunde anses föreligga något allmänt behov av att registrera de juridiska personerna hos folkbokföringsmyndigheterna framhåller utredningsmannen bl. a., att det redan före folkbokföringsreformens genomförande med stöd av olika lagar och författningar förekommit en registrering av vissa kategorier juridiska personer såsom t. ex. svenska aktiebolag, svenska ekonomiska föreningar, understödsföreningar, sparbanker och vissa stiftelser. Någon ändring i denna registreringskyldighet hade icke skett.

Utredningsmannen framhåller vidare att någon allmänt vedertagen definition på begreppet juridisk person icke funnes. Under begreppet innefattades dock enligt vedertagen uppfattning i Sverige¹ varje särskilt bildat rättssubjekt, som kan förvärva rättigheter och ikläda sig skyldigheter samt inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara.

Enligt gällande lagar kunde aktiebolag, ekonomiska föreningar, samlagsföreningar eller understödsföreningar icke förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara innan registrering skett. Samma vore förhållandet med sparbank innan anmälan skett till vederbörande länsstyrelse. Dessa bolag etc. vunne således rättskapacitet — bleve juridiska personer — först i och med registreringen, respektive beträffande sparbank i och med att föreskriven anmälan gjorts. En oregistrerad ekonomisk förening t. ex. vore således ej juridisk person — vilket dock enligt folkbokföringsförordningen icke syntes hindra att den kunde mantalsskrivas såsom sådan person.

I promemorian framhålles, att lagstiftning om ideella föreningar för närvarande saknades men att frågan om en legal registrering av dessa föreningar vore föremål för statsmakternas uppmärksamhet.

Utredningsmannen uttalar, att det icke syntes föreligga något allmänt behov av att alla i enlighet med aktiebolagslag och föreningslag m. fl. författningar registrerade juridiska personer skulle bliva föremål för en ytterligare registrering i samband med mantalsskrivningen. Ej heller kunde det förefinnas något allmänt intresse av att få för närvarande icke registreringspliktiga föreningar och andra sammanslutningar uppförda i mantalslängder — allra helst som man vore på det klara med att blott en del av dessa juridiska personer, nämligen de som självmant gäve sig till känna för myndigheterna, komme att återfinnas i registren. Något allmänt intresse av att få alla oskifta dödsbon registrerade hos folkbokföringsmyndigheterna ansåges knappast föreligga.

Utredningsmannen erinrar vidare om de i olika sammanhang ur statistisk synpunkt framförda önskemålen om en registrering av olika slags juridiska personer. Utredningsmannen har vitsordat att ett behov av sådan registrering föreläge men framhåller tillika att den registrering, som skedde i samband med mantalsskrivningen, icke vore av sådan art att den kunde tjäna några statistiska ändamål. Därest ett register över juridiska personer skulle kunna fylla något sådant ändamål, syntes det böra vara så beskaffat att det

¹ Jfr SOU 1949: 17 s. 72.

kunde göras till föremål för hålkortsbearbetning. Ett eventuellt föreliggande allmänt behov av en registrering av olika slags juridiska personer borde tillgodoses på annan väg än genom mantalsskrivning.

Emot en mantalsskrivning av de icke registreringspliktiga föreningarna och andra sammanslutningar kunde även den vägande invändningen göras att såsom juridisk person kunde komma att mantalsskrivas en förening, som saknade rättskapacitet och alltså enligt vedertagen terminologi ej vore juridisk person. Det kunde icke vara tillfredsställande att en förening, som ej vore juridisk person, vore mantalsskriven såsom sådan. Ej heller syntes det böra komma i fråga att mantalsskrivningsförrättarna skall ingå i prövning av vederbörandes rättskapacitet. Ett sådant förfarande skulle i alltför hög grad tynga mantalsskrivningsarbetet.

Utredningsmannen, som erinrar om att mantalsskrivningen av juridiska personer tillkommit främst i avsikt att möjliggöra för taxeringsmyndigheterna att utöva en effektiv kontroll över att skattskyldiga sådana personer fullgjorde sin deklarationsplikt, påpekar även att vid den tidpunkt, april 1939, då kammarrätten framförde tanken på att en mantalsskrivning av juridiska personer kunde vara av värde för taxeringsarbetet, vissa brister förelåge i taxeringsorganisationen, vilka försvårade deklarationskontrollen. Dessa brister hade sedermera i viss mån eliminerats genom åtgärder från statsmakternas sida.

I promemorian uttalas i anslutning härtill att man genom att de juridiska personerna numera taxerades av särskilda taxeringsnämnder vunnit — förutom det att samtliga deklARATIONER bleve föremål för i stort sett likartad bedömning — att kontrollmöjligheterna över att samtliga skattskyldiga verkligen deklarerade väsentligt ökats. Kontrollmöjligheterna ställde sig olika för olika juridiska personer. Enligt Kungl. Maj:ts cirkulär den 10 februari 1928 angående upprättande av kortregister i och för tillämpning av förordningen den 27 juni 1927 om utskiftning av aktiebolags tillgångar skall länsstyrelserna föra kortregister över de aktiebolag, vilkas styrelser har sitt säte inom vederbörande län. Om vad i kortregistret förekommit skall länsstyrelserna underrätta vederbörande taxeringsnämnd. Registret föres på respektive taxeringsavdelningar och genom detsamma kunde erhållas effektiv kontroll över att alla bolag, som hade sitt säte inom länet, bleve införda i inkomstlängd.

Ej heller beträffande följande skattskyldiga syntes det för beskattningsmyndigheterna möta några svårigheter att utöva en fullt tillfredsställande kontroll över att föreskriven deklarationsskyldighet fullgjordes nämligen: svenska försäkringsanstalter, som icke äro aktiebolag, svenska ekonomiska föreningar, sparbanker, sparbankernas säkerhetskassa, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, hypoteksföreningar, svenska bostadskreditkassan och bostadskreditföreningar. Antalet utländska juridiska personer, vilka ej är oskifta dödsbon eller familjestiftel-

ser, vore så obetydligt att någon svårighet ej syntes möta för beskattningsmyndigheterna att utöva kontroll över dem.

Vad beträffade oskifta dödsbon förelåge möjligen vissa svårigheter för beskattningsmyndigheterna, när det gällde utövandet av deklarationskontrollen. I fråga om dödsbon efter personer, vilka avlidit under året före vederbörligt beskattningsår eller tidigare, syntes beskattningsmyndigheterna emellertid ha tillräcklig ledning av inkomslängden för det taxeringsår, som föreginge det år taxeringen skulle ske. I fråga om dödsbo efter person, som avlidit under vederbörligt beskattningsår, förelåge ännu mindre risk att det skulle kunna undandraga sig eventuell deklarationsplikt.

Över familjestiftelserna, vilka liksom oskifta dödsbon skall upptagas i avdelning A av inkomslängden, funnes endast begränsade möjligheter att utöva någon kontroll. Om en familjestiftelses förmögenhet helt eller delvis vore placerad i aktier, finge beskattningsmyndigheterna genom aktieutdelningsuppgifterna kännedom om stiftelsens existens. Vidare kunde myndigheterna få sådan kännedom, därest någon person uppbure understöd från familjestiftelsen och upptog detta i sin deklaration. Sedan en familjestiftelse en gång blivit upptagen i inkomslängd syntes riskerna för att den skall undgå fullgörandet av sin deklarationsskyldighet vara obetydliga.

I avdelning C av inkomslängden skulle upptagas »övrige skattskyldiga» d. v. s. sådana skattskyldiga, som ej skall upptagas i A- eller B-längderna. Det bleve m. a. o. fråga om dels fonder och stiftelser av olika slag (med undantag av familjestiftelser) dels ock allehanda föreningar och samfund m. fl. Beträffande dessa juridiska personer gällde, att man visserligen genom mantalsskrivningen erhöle ett register över en del av dessa, nämligen över dem som själva bedömde sig vara juridiska personer och fullgjorde sin uppgiftsskyldighet, men någon möjlighet för myndigheterna att kontrollera att uppgiftsskyldigheten verkligen fullgjordes funnes icke — såvida icke den juridiska personen redan förut vore mantalsskriven. Folkbokföringsmyndigheterna bleve emellertid nödsakade att lägga ned ett omfattande arbete på att leta fram dem som skulle mantalsskrivas och att årligen anmana ett stort antal av dessa att fullgöra sin uppgiftsskyldighet. Med ledning av mantalslängderna hade sedan taxeringsmyndigheterna att i sin tur undersöka, huruvida de där upptagna personerna kunde tänkas vara deklarationspliktiga samt att i förekommande fall utfärda anmaningar att avlämna självdeklaration. Utredningsmannen finner denna kontrollapparat vara överdimensionerad samt ifrågasätter, huruvida icke beskattningsmyndigheternas arbete snarare bleve tyngre än lättare genom detta förfarande; för folkbokföringsmyndigheterna innebure mantalsskrivningen en avsevärd belastning.

Till belysande av i vilken utsträckning mantalsskrivna juridiska personer blivit föremål för taxering har i en till promemorian fogad bilaga intagits en på grundval av uppgifter, som inhämtats av 1949 års folkbokföringssakkunniga, gjord sammanställning över antalet i 1950 års mantalslängder upptagna samt år 1951 taxerade juridiska personer. Densamma utvisar i sammandrag följande.

	Mantals- skrivna	Taxerade
<i>A-liggaren</i>		
Oskifta dödsbon	52 439	¹ 15 448
Familjestiftelser	583	384
<i>B-liggaren, avd. 1</i>		
Svenska juridiska personer	30 940	21 343
Utländska juridiska personer	52	32
<i>B-liggaren, avd. 2</i>		
Svenska ekon. föreningar m. fl.	25 597	10 666
<i>C-liggaren</i>		
Övriga juridiska personer	17 699	7 341
Summa	127 310	55 214

Utredningsmannen erinrar om att, sedan mantalsskrivningen av de juridiska personerna ägt rum, mantalslängd skall tryckas, därefter inkomstlängd och debiteringslängd. Ur taxeringssynpunkt medförde denna ordning vissa både nackdelar och risker. Inkomstlängden måste nämligen tryckas redan under tiden maj—juli under inkomståret och således $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ år innan det taxeringen toge sin början men den återspeglade förhållandena den 1 november året före inkomståret. Juridiska personer, som tillkommit efter sistnämnda tidpunkt och som skall taxeras, komme alltså ej att återfinnas i längden. Alla under de två sista månaderna under året före inkomståret samt under inkomståret nytillkomna juridiska personer måste alltså manuellt tillföras i inkomst- och debiteringslängd.

Ett slopande av mantalsskrivningen av juridiska personer syntes enligt utredningsmannen ej böra medföra att även de över juridiska personer upprättade tryckande registren slopades. Enligt förslaget bör dessa i stället ordnas på ett för taxeringsändamålen lämpligt sätt, så att de verkligen fyller en funktion som hjälpmedel vid tryckning av inkomst- och debiteringslängder samt debetsedlar. Mest ändamålsenligt — med hänsyn till de olika förhållanden som är rådande inom olika län — syntes vara om länsstyrelsernas folkbokförings- och taxeringsavdelningar i samråd finge uppgöra förslag till bestämmelser angående lämpligaste sättet för registrens ordnande och skötsel, vilka förslag skulle underställas riksbyrån och riksskattenämnden för godkännande.

Utredningsmannen har vidare framhållit att, därest förslaget genomfördes, fråga uppkomme hur de tryckande registren skall hållas aktuella. Aktualiseringen syntes lämpligen böra ske dels med ledning av officiella meddelanden angående in- och avregistrerade aktiebolag och föreningar ävensom angående förändringar med avseende å styrelsens säte m. m., dels ock med

¹ Beträffande Stockholm och Göteborg saknas dock uppgift angående antalet taxerade dödsbon.

ledning av senaste inkomstlängd. De särskilda mantalsuppgifter, som vissa juridiska personer även i framtiden bleve nödsakade att lämna, syntes även böra användas vid aktualiseringen av registret.

Ett sålunda för taxeringsändamål upprättat och underhållet tryckande register över juridiska personer anser utredningsmannen få ett helt annat värde än det nuvarande registret. Det kunde aktualiseras fortlöpande under hela inkomståret. Om inkomstlängd trycktes i början av taxeringsåret — i stället för som nu $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ år tidigare — kunde inkomstlängden komma att innehålla plåtavtryck på samtliga skattskyldiga. En olägenhet med den nuvarande inkomstlängden vore att densamma ej innehölle uppgift om den juridiska personens postadress, vilken olägenhet eventuellt kunde elimineras, därest uppgiften om mantalsskrivningsfastighet utginge och postadressen präglades omedelbart under personens namn. Frågan huruvida detta vore möjligt måste dock — med hänsyn till adresseringen av debetsedlarna — bli föremål för närmare överväganden. I registret och följaktligen även i inkomst- och debiteringslängder kunde, därest vederbörande länsstyrelse så funne lämpligt, medtagas juridiska personer, vilka dreve rörelse i en kommun utan att de där hade sitt säte och således icke skall där taxeras annat än till kommunal inkomstskatt.

Yttranden. Förslaget att slopa mantalsskrivningen av juridiska personer avstyrkes i ett yttrande samt tillstyrkes eller lämnas utan erinran i övriga yttranden, där spörsmålet närmare berörts. *Statistiska centralbyrån* uttalar sålunda att övertygande skäl anförts för förslaget. Ett likartat uttalande har gjorts av *länsstyrelsen i Örebro län*. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* yttrar, att mantalsskrivning av juridiska personer i den utsträckning sådan hitintills förekommit icke syntes ha medfört den nytta, som åsyftats, bl. a. därigenom att stor osäkerhet varit rådande angående vilka juridiska personer, som skolat medtagas. Under alla förhållanden hade den kontroll i taxeringshänseende, som utgjort den främsta anledningen till denna mantalsskrivning, icke uppnåtts. Att under sådana förhållanden bibehålla densamma syntes icke lämpligt.

Länsstyrelsen i Jönköpings län anför, att mantalsskrivningen av juridiska personer utan tvivel bidragit till att en del taxeringsobjekt framkommit. Det kunde dock ifrågasättas om det icke i fortsättningen skulle vara möjligt att bygga vidare på den grund, som nu finnes, utan att därför en mantalsskrivning behöfve ske. Ett genomförande av förslagen om att slopa ifrågavarande mantalsskrivning och utbygga länsstyrelsernas register över juridiska personer syntes vara ägnat att medföra minskade kostnader och bättre resultat. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* uttalar bl. a. att mantalsskrivningen i stor utsträckning endast innebure en ytterligare registrering med motsvarande arbete för lokal skattemyndighet. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* anser det väl motiverat att slopa mantalsskrivningen av juridiska personer, när densamma vållade åtskilligt besvär utan motsvarande nytta.

Liknande synpunkter anföres av *mantalsdirektören i Stockholm, två kronokamrerare och åtskilliga häradskrivare.*

Riksräkenskapsverket erinrar om, att ämbetsverket i sitt yttrande över folkbokföringskommitténs betänkande uttalade, att förslaget om mantalskrivning av juridiska personer måste anses innebära en fördel ur fiskalisk synpunkt. En allmän skyldighet att avlämna mantalsuppgift måste också medföra större möjlighet till registrering av eventuella skattskyldiga än enbart skyldigheten att, efter bedömande av om skyldighet härtill föreläge, avge självdeklaration. Med hänsyn till den nuvarande utformningen av taxeringsorganisationen och till de hjälpmedel i form av register av olika slag, som stode till förfogande för deklaraionskontroll beträffande ifrågavarande skattskyldiga, syntes emellertid garantier i det väsentliga förefinnas för deklaraions-skyldighetens fullgörande. Då mantalsskrivningsskyldigheten medförde en betydande belastning av de berörda myndigheterna, ville ämbetsverket icke motsätta sig förslaget att mantalsskrivningsskyldigheten i fråga om juridiska personer slopades.

Riksförsäkringsanstalten vill med hänsyn till vad i promemorian anförts angående de administrativa olägenheterna av det nuvarande systemet icke motsätta sig den föreslagna åtgärden. Ämbetsverket, som erinrar om att juridisk person enligt förslaget dock även i fortsättningen skulle lämna uppgift till mantalsskrivningen angående av personen sysselsatt arbetskraft, framhåller i anslutning härtill att erfarenheten visat, att det ofta mötte särskilda svårigheter för riksförsäkringsanstalten att erhålla kännedom om arbetsgivare, som vore juridisk person. Möjligheterna för anstalten att få kännedom om sådan arbetsgivare vore uppenbarligen större, om juridiska personer mantalsskrevs, än om så icke skedde. Varje juridisk person hade ju nämligen att i mantalsuppgiften angiva, huruvida under förrättningsåret arbetskraft sysselsatts eller komme att sysselsättas. Vore vederbörande s. k. mindre arbetsgivare (d. v. s. sysselsattes i regel mindre än 5 årsarbetare), skulle därjämte de närmare upplysningar lämnas rörande den sysselsatta arbetskraften som erfordrades för försäkring enligt olycksfallsförsäkringslagen. Vid underlåtenhet att lämna vederbörliga uppgifter i dessa avseenden, syntes mantalsskrivningsförrättaren som regel infordra dylika. Avskaffades mantalsskrivningen av juridiska personer, kunde följden bli, att arbetsgivare, som vore juridiska personer, icke komme att redovisas i arbetsgivarförteckningarna i fullt samma utsträckning som för närvarande.

Ej heller *överståthållarämbetet* vill motsätta sig förslagets genomförande. Ämbetet hyste dock en viss tvekan om lämpligheten därav med hänsyn till den korta tid nu gällande bestämmelser varit i kraft och den ringa erfarenhet, som hittills vunnits av desamma. Ämbetet uttalar vidare:

För Stockholms vidkommande må i detta sammanhang nämnas att, ehuru mantalsskrivning av juridiska personer äger rum å mantalsverket, överståthållarämbetet ännu icke ansett sig kunna slopa förandet av ett å skatteavdelningens bolagstaxeringskontor sedan många år fört register över sådana juridiska personer, vilka kunna bli föremål för taxering. Överståthållarämbetet har varit medvetet om att dubbelarbete i viss omfattning härigenom

utförts men har låtit sitt handlande bestämmas av ansvaret för taxeringsarbetets effektivitet. Då sålunda ett register över juridiska personer ändock föres i Stockholm, synes ett slopande av mantalsskrivningen av juridiska personer icke behöva medföra några ur taxeringssynpunkt menliga verkningar.

Länsstyrelsen i Blekinge län, som ej heller vill motsätta sig föreliggande förslag, yttrar:

Med de hjälpmedel — kortregister över aktiebolag, föreningsregister m. m. — som redan tidigare stått till buds, torde i allmänhet de till B-längderna hänförliga skattskyldiga blivit i vederbörlig ordning taxerade. Mera ovisst synes det vara om de till C-längderna hänförliga betydligt svåråtkomligare skattskyldiga blivit föremål för fullständig undersökning vid taxeringen. Då mantalsskrivningen hittills icke kunnat registrera alla juridiska personer hänförliga till de grupper, som vid taxering böra upptagas i C-längderna, har vederbörande taxeringsnämnd för att vinna kännedom om förefintligheten av ytterligare skattskyldiga av dessa kategorier nödgats göra efterforskningar med ledning av särskilt infordrade uppgifter, kommunernas stater m. m. På grund av att den begränsade och hårt i anspråk tagna tiden för taxeringsarbetet icke kan medgiva mera tidsödande dylika efterforskningar torde mantalsskrivningens slopande medföra ökad risk för att vissa dylika skattskyldiga icke bliva föremål för taxering, men då det kan antagas, att några mera betydande belopp icke undgå beskattning och då en årlig mantalsskrivning av juridiska personer medför vissa kostnader vill länsstyrelsen icke motsätta sig utredningsmannens förslag om slopande av mantalsskrivningen beträffande juridiska personer. Länsstyrelsen ifrågasätter dock, huruvida icke mantalsskrivningsförfarandet för juridiska personer bör ersättas av viss anmälningsskyldighet, förslagsvis vart femte år eller i samband med folkräkningarna. Efterforskningsarbetet borde därvid handhavas av de lokala mantalsskrivningsorganen, vilka kunna antagas besitta den största lokalkännedomen.

Förslaget avstyrkes i ett yttrande. *Kammarrätten* yttrar bl. a.

Kammarrätten anser, att de i promemorian åberopade skälen för förslaget att slopa förevarande mantalsskrivning icke äro övertygande utan att de av departementschefen i samband med mantalsskrivningens införande anförda skälen för bestämmelser angående mantalsskrivning av juridiska personer alltjämt äro bärande. Förstnämnda skäl voro i huvudsak kända vid tiden för folkbokföringsreformens genomförande. Erfarenhet saknas till stöd för det i promemorian gjorda påståendet att mantalsskrivningen av juridiska personer icke medfört de väntade fördelarna ur beskattningssynpunkt, och frågan om behovet av dylik mantalsskrivning ur andra synpunkter har hittills föga beaktats.

Med hänsyn till vad sålunda anförts får kammarrätten avstyrka förslaget om slopandet av bestämmelserna angående mantalsskrivning av dylika personer. Däremot har kammarrätten intet att erinra mot att sådan mantalsskrivning tills vidare sker i enlighet med den ordning, som tillämpats beträffande mantalsåren 1950—1952.

Beträffande frågan om mantalsskrivning av dödsbon framförs synpunkter i ett par remissyttranden. *Häradsskrivaren i Hörby fögderi* uttalar sålunda att mantalsskrivningen av dödsbon utan svårighet syntes kunna bi-

behållas, om vederbörande personplåt, sedan uppgift om dödsdag inpräglats, finge stå kvar på oförändrad plats, till dess dödsboet vid mantalsskrivning strukits. Dödsboet skulle alltså mantalsskrivas å den fastighet, där den döde i livstiden var mantalsskriven, ej i särskild avdelning av längden för det distrikt, där han vid dödsfallet var kyrkobokförd. Något behov av att samla dödsbon i särskild avdelning finnes ej och de hittills använda dödsboplåtarna med deras knapphändiga uppgifter hade vållat en del olägenheter. *Häradsskrivaren i Mölndals fögderi* yttrar, att det syntes diskutabelt, huruvida oskifta dödsbon borde uppföras i det tryckande registret eller icke. Dessa undginge säkerligen i mycket liten omfattning att bliva föremål för taxering, vartill komme att aktualisering av plåtmaterialet beträffande dessa kräve en hel del arbete.

Utredningsmannens förslag att de tryckande registren över juridiska personer även i fortsättningen skall föras har icke föranlett någon erinran. *Statistiska centralbyrån* framhåller dock beträffande sättet för dessa registers förande att vissa enhetliga riktlinjer härför icke kunde undvaras. Möjligen hade utredningsmannen ansett nödig enhetlighet kunna vinnas genom att länsstyrelserna underställde riksbyrån för folkbokföringen och riksskattenämnden förslag till registerföringens ordnande. Även om denna väg icke vore oframkomlig syntes den dock kunna vålla såväl dessa centrala myndigheter som länsstyrelserna ett betungande och i viss mån onödigt arbete genom korrespondens, återförvisning och förhandlingar, vilket skulle kunna till stor del undvikas genom att Kungl. Maj:t fastställde de normer, som borde vara gemensamma. Centralbyrån hemställde därför, att hithörande spörsmål måtte bliva ytterligare utredda.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län uttalar, att genom en i ett tryckande register över juridiska personer fortlöpande registrering utan mantalsskrivning samma resultat kunde nås ur taxeringssynpunkt som efter en mantalsskrivning. Eventuellt kunde detta register då utökas med tryckplåtar för de fall, där juridisk person bedreve rörelse i annan kommun än, där taxering till statsskatt skulle ske. Normalregler för registrens förande borde utarbetas av riksbyrån och riksskattenämnden. Om i något fall en länsstyrelse önskade avvika från dessa regler borde tillstånd därtill kunna medgivnas av nyssberörda myndigheter.

Länsstyrelsen i Örebro län yttrar, att det för aktualiseringen av det tryckande registret över juridiska personer vore önskvärt, om de olika myndigheter, hos vilka dylika personer registrerades, ålades att till länsstyrelsernas taxerings- och folkbokföringsavdelningar anmäla verkställda registreringar.

Frågan om de kostnader, som förslaget genomförande eventuellt kunde komma att förorsaka statsverket har berörts i yttrande av *statistiska centralbyrån*, som anför:

På grund av utredningsmannens uttalanden och sakens beskaffenhet synes man höra räkna med att vissa ompräglings- och omställningsarbeten i de tryckande registren kunna bliva erforderliga. Vederbörande anslag för det

budgetår, under vilka dessa arbeten torde komma att utföras, kunna därigenom bli mera belastade än som förutsetts vid beräkningen. Huruvida och med vilket belopp överskridande kan bli nödvändigt kan ej nu med säkerhet anges, men centralbyrån vill härmed göra förbehåll för eventualiteten.

Departementschefen. Det viktigaste motivet för att införa mantalsskrivning av juridiska personer var de fördelar som denna ansågs komma att få ur taxeringssynpunkt. Särskilt avseende fästes vid de ökade möjligheter till deklarationskontroll, som mantalsskrivningen förutsågs skola medföra. Mantalsskrivning av juridiska personer ägde första gången rum under hösten 1949 för mantalsåret 1950, men redan vid denna första mantalsskrivning skedde en av praktiska skäl förestavad begränsning av de kategorier juridiska personer, som skulle mantalsskrivas.

Utredningsmannen har såsom skäl för sitt förslag att denna mantalsskrivning slopas anfört bl. a., att de brister i fråga om taxeringsväsendets organisation, vilka förelåg vid den tid, då tanken på denna form av registrering först framfördes, i stort sett blivit eliminerade genom den av 1943 års riksdag beslutade omorganisationen av beskattningsnämnderna. Erfarenheten har vidare, enligt utredningsmannen, givit vid handen att mantalsskrivningen av de juridiska personerna ur taxeringssynpunkt icke haft den stora betydelse, som man förväntat sig, bl. a. med hänsyn till att flertalet av dem som bleve föremål för mantalsskrivning jämväl vore registrerade i annan ordning.

Remissinstanserna har i allmänhet funnit de skäl, som anförts för att mantalsskrivningen av juridiska personer bör slopas, så övertygande att de tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran eller förklarat sig icke vilja motsätta sig förslaget genomförande. Endast kammarrätten har avstyrkt förslaget; bl. a. har kammarrätten uttalat att erfarenhet saknades till stöd för påståendet att mantalsskrivningen icke medfört de väntade fördelarna ur beskattningssynpunkt.

Givet är att en viss tveksamhet kan vara på sin plats angående lämpligheten av att redan nu, efter det att bestämmelserna om mantalsskrivning av juridiska personer varit i tillämpning vid allenast fyra mantalsskrivningar, vidtaga några ändringar i dessa bestämmelser. Emellertid visar uttalandena i yttrandena från flertalet av de remissinstanser, som har att syssla med taxering och mantalsskrivning och det material som därvid framkommer, att den nuvarande ordningen beträffande juridiska personer medfört avsevärda olägenheter i form av en ökad arbetsbörda för de därav berörda myndigheterna utan att däremot svarande fördelar i form av bättre taxeringsresultat uppnåtts. Icke heller synes denna mantalsskrivning medföra andra fördelar, exempelvis för statistikens vidkommande, av sådan betydelse, att de motiverar dess bibehållande. Då sålunda den framförda kritiken mot det nuvarande systemet synes vara berättigad, ansluter jag mig till utredningsmannens förslag att mantalsskrivningen av juridiska personer slopas. Samtidigt har utredningsmannen föreslagit, att det redan insam-

lade materialet bevaras i den formen att de tryckande registren över dessa personer bibehålles, samt att registren aktualiseras på lämpligt sätt. Icke heller mot detta förslag har jag någon erinran.

Utredningsmannen har beträffande sättet för förändret av de tryckande registren över juridiska personer föreslagit, att bestämmelser härom borde utfärdas av länsstyrelsernas folkbokförings- och taxeringsavdelningar i samråd samt att bestämmelserna för godkännande skulle underställas riksbyrån och riksskattenämnden. Enär, såsom i ett remissyttrande framhållits, en sådan ordning kan tänkas komma att medföra vissa olägenheter, synes det mig lämpligare att erforderliga föreskrifter utfärdas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, av riksbyrån och riksskattenämnden i samråd. Stadgande härom har införts i 56 §.

Såsom statistiska centralbyrån i sitt yttrande anfört torde man få räkna med möjligheten att vissa kostnader uppkommer för ompräglings- och omställningsarbeten i det tryckande registret över juridiska personer. Storleken av dessa kostnader blir bl. a. beroende av dels i vad mån ompräglingsarbeten överhuvud skall behöva förekomma dels ock, därest så kommer att anses erforderligt, huruvida omprägling skall behöva ske även av registerplåtar över sådana juridiska personer, som för närvarande icke är taxerade. År 1951 blev av omkring 127 000 mantalsskrivna juridiska personer blott ca 55 000 taxerade. Med hänsyn till att flera faktorer, som inverkar på omfattningen av omställnings- och ompräglingsarbetet, ännu är ovissa, är det icke möjligt att nu göra något uttalande om kostnadernas storlek. Under förutsättning dock att ompräglingsarbetet kommer att inskränka sig till inprägling av postadress på omkring 50 000 plåtar läser kostnaderna icke komma att överstiga ca 10 000 å 15 000 kr. Uppkommande kostnader torde, därest riksdagen icke har något att erinra däremot, få bestridas från anslaget till Folkbokföringen: Viss tillfällig personal vid länsstyrelserna m. m.

III. Anteckning i mantalslängd av rörelse, som bedrivs å viss fastighet.

Gällande bestämmelser. Enligt 35 § 1 mom. sista stycket folkbokföringsförordningen skall, där länsstyrelsen beträffande visst mantalsskrivningsdistrikt så förordnat, i mantalslängden antecknas, särskilt för varje fastighet, rörelse som å fastigheten bedrivs med angivande av rörelseidkarens namn och postadress, vare sig han är å fastigheten mantalsskriven eller icke.

13 och 14 §§ mantalsskrivningskungörelsen innehåller närmare föreskrifter om rörelseidkarnas redovisning i mantalslängderna. I särskild ordning har Kungl. Maj:t vidare meddelat bestämmelser om redovisning av rörelseidkare i de tryckande registren. Genom de förut nämnda kungörelserna den 22 september 1949, nr 508 och nr 509, har vissa särskilda bestämmelser meddelats angående redovisning av rörelseidkare vid mantalsskrivningen för år 1950. Motsvarande bestämmelser har sedermera utfärdats att gälla vid mantalsskrivningarna för åren 1951, 1952 och 1953.

Utredningen. Utredningsmannen framhåller, att bestämmelserna om re-
dovisning av rörelseidkare i mantalslängderna tillkommit efter förslag av
folkbokföringskommittén.

Enligt vad utredningsmannen inhämtat hade emellertid icke någon läns-
styrelse meddelat sådant förordnande om anteckning i mantalslängd, varom
stadgades i 35 § 1 mom. sista stycket folkbokföringsförordningen. Ur arbets-
synpunkt skulle för länsbyråernas del uppläggning och aktualisering av
tryckplåtar över rörelseidkare komma att medföra en avsevärd belastning.
Vidare komme riskerna för att registerplåtarna över de fysiska personerna
råkade i oordning att ökas, därest ut- och inplockning av rörelseidkarplåtar
skulle ske.

I promemorian uttalas, att en sådan registrering av rörelseidkarna, som
det här vore fråga om, givetvis hade sitt värde ur beskattningssynpunkt men
att det syntes tvivelaktigt om fördelarna stode i proportion till det arbete som
måste nedläggas på registrens förande. Vidare kunde ett system med rö-
relseidkarplåtar även föra med sig vissa olägenheter.

Utredningsmannen uttalar som sin slutsats, att anteckning i mantalsläng-
derna av rörelseidkare ur beskattningssynpunkt saknade större betydelse.
I varje fall stode eventuella fördelar icke i rimlig proportion till nackdelarna.
Utredningsmannen föreslår med hänsyn härtill, att stadgandet att sådan an-
teckning skall kunna ske upphäves.

Där så kunde befinnas lämpligt, borde dock även kunna uppläggas tryck-
plåtar över fysiska personer, vilka dreve rörelse å annan fastighet än man-
talsskrivningsfastigheten. Dessa uppgifter borde dock icke inflyta i någon
mantalslängd utan plåtarna borde ingå i ett register avsett att användas för
taxeringsändamål.

Yttranden. Förslaget att upphäva stadgandet i 35 § 1 mom. sista stycket
folkbokföringsförordningen rörande antecknande av rörelser i mantalslängd
tillstyrkes eller lämnas utan erinran i flertalet yttranden. Bl. a. anför *läns-
styrelsen i Södermanlands län* att bestämmelsen är onödig och att den där-
för bör utgå.

Endast *kammarrätten* avstyrker förslaget i denna del.

Departementschefen. Såsom utredningsmannen framhållit har icke någon
länsstyrelse meddelat förordnande jämlikt 35 § 1 mom. sista stycket folk-
bokföringsförordningen. Denna omständighet synes mig tala för att stad-
gandet saknar större betydelse för taxeringsarbetet — eller i varje fall att
ur teknisk synpunkt olägenheterna av stadgandets tillämpning är så avse-
värda att man icke velat belasta länsbyråerna med det arbete, som ett upp-
läggande och förande av tryckplåtar över rörelseidkare skulle medföra. Jag
har med hänsyn härtill intet att erinra emot att stadgandet i fråga upphäves.
Ej heller har jag något att erinra emot att, där så kan finnas lämpligt, sär-
skilda tryckplåtar upprättas över rörelseidkare, vilka skall beskattas i an-

nan kommun än den där de är mantalsskrivna. Något stadgande härom synes mig dock icke böra inflyta i folkbokföringsförordningen. Erforderliga föreskrifter i ämnet torde böra utfärdas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av riksbyrån och riksskattenämnden i samråd.

IV. Mantalsuppgifter.

Gällande bestämmelser. I 38 § folkbokföringsförordningen föreskrives, att envar fysisk person, som ej skall i annans mantalsuppgift upptagas, samt envar juridisk person årligen skall lämna mantalsuppgift i det distrikt, varest han skall mantalsskrivas. Den, som har familj, skall i sin mantalsuppgift upptaga jämväl hos honom bosatta familjemedlemmar med undantag av sådan, som äger eller brukar fastighet eller äger eller är redare i fartyg eller som i rörelse eller hushåll eller för fastighets skötsel regelbundet eller tillfälligt sysselsätter arbetare. Vidare skall fysisk eller juridisk person, som äger, besitter eller brukar fast egendom eller idkar rörelse inom annat distrikt än det, varest han skall mantalsskrivas, till mantalsskrivningen i förstnämnda distrikt avlämna uppgift enligt fastställt formulär angående egendomen eller rörelsen med därtill hörande personal.

Som tidigare nämnts har vissa inskränkningar gjorts beträffande mantalsskrivningen av juridiska personer för åren 1950—1953.

I 3 § mantalsskrivningskungörelsen lämnas närmare föreskrifter angående vad mantalsuppgift skall innehålla; formulär till sådan uppgift fastställas av riksbyrån. Mantalsuppgift skall utvisa bl. a.: den fasta egendom uppgiftslämnaren äger inom det distrikt, där uppgiften lämnas, den rörelse uppgiftslämnaren idkar inom det distrikt, där uppgiften lämnas, eller inom annat distrikt, huruvida uppgiftslämnaren under förrättningsåret inom det distrikt, där uppgiften lämnas, sysselsatt eller kommer att sysselsätta arbetare ävensom, därest antalet anställda understigit fem, de närmare upplysningar angående den sysselsatta arbetskraften som erfordras för försäkring enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Den som äger fastighet skall — därest fastigheten är belägen i stad, köping eller eljest i ort beträffande vilken länsstyrelsen så förordnar — jämlikt 40 § folkbokföringsförordningen, förutom mantalsuppgift, lämna en särskild huvudförteckning, upptagande dels de personer, till vilka han inom fastigheten upplåtit lägenhet, dels ock icke upplåtna lägenheter inom fastigheten.

För Stockholm och Göteborg gäller att ej blott familjemedlemmar utan även övriga personer, som tillhör uppgiftslämnarens hushåll, t. ex. hembiträden i förekommande fall skall upptagas i hushållsföreståndarens mantalsuppgift.

De uppgifter om anställd arbetskraft, vilka inhämtas i samband med mantalsskrivningen, ligger till grund för den arbetsgivarförteckning, som

det jämlikt förordningen den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete åligger lokal skattemyndighet att upprätta. För varje uppbördsdistrikt skall på sätt riksförsäkringsanstalten närmare bestämmer upprättas en förteckning över de till distriktet hörande arbetsgivare, vilka skall erlägga olycksfallsförsäkringsavgift. Förteckningen skall upptaga varje arbetsgivare, som under det år mantalsskrivningsförrättningen äger rum sysselsatt arbetare inom kommunen, oavsett om arbetsgivaren mantalsskrivits där eller annorstädes och likaså oavsett om han varit arbetsgivare även inom andra kommuner. Arbetsgivarförteckningen innehåller utförliga uppgifter allenast beträffande »mindre» arbetsgivare, varmed avses arbetsgivare med högst fyra anställda.

Sedan arbetsgivarförteckningarna upprättats insänds de till riksförsäkringsanstalten för granskning m. m. Anstalten gör i förteckningarna anteckning om storleken av de olycksfallsförsäkringsavgifter, som skall debiteras de »mindre» arbetsgivarna, varefter de sålunda kompletterade förteckningarna återsänds till vederbörande lokala skattemyndighet. Avgifterna påförs vederbörande arbetsgivare i samband med debitering av slutlig skatt året näst efter det år, avgifterna avser. Olycksfallsförsäkringsavgift för år 1952 påföres sålunda i samband med debitering av slutlig skatt enligt 1953 års taxering. Avgiften debiteras i den kommun, som arbetsgivarförteckningen avser. En »mindre» arbetsgivare påförs följaktligen vid debitering av slutlig skatt olycksfallsförsäkringsavgift i samtliga de kommuner, där han under det aktuella året haft arbetare anställda, och erhåller — under förutsättning att det belopp, som skall debiteras å debetsedeln, överstiger 5 kr. — skilda debetsedlar å slutlig skatt för varje kommun. Av »större» arbetsgivare uttages avgifterna regelmässigt direkt av riksförsäkringsanstalten genom postförskott.

Utredningen. Utredningsmannen erinrar om att, för landsbygdens vidkommande, den obligatoriska skyldigheten att lämna skriftlig uppgift till mantalsskrivningen infördes i samband med folkbokföringsreformens genomförande. Åtskillig kritik hade emellertid, främst från prästerligt håll och från allmänhetens sida, under de gångna åren riktats mot denna skyldighet att lämna skriftlig uppgift. Sålunda hade framhållits bl. a. att i församlingar om upp till 2 000 å 3 000 invånare pastor så väl skulle känna till befolkningen att det vore onödigt med skriftliga mantalsuppgifter. Även hade framförts tanken att i de fall, då någon förändring icke skett sedan nästföregående mantalsskrivning, mantalsuppgift av enklare beskaffenhet skulle kunna komma till användning.

I promemorian framhålles, att mantalsuppgifterna — med det nuvarande mantalsskrivningsförfarandet — utgör en nödvändig förutsättning för att mantalsskrivningsarbetet skall kunna fortlöpa smidigt och effektivt. Härtill komme att enligt gällande bestämmelser den, som regelbundet eller tillfälligt sysselsätter arbetare, i mantalsuppgiften skall lämna sådana upp-

lysningar angående den sysselsatta arbetskraften som erfordras för försäkring enligt olycksfallsförsäkringslagen. Inom 1949 års folkbokförings-sakkunniga och 1949 års uppördssakkunniga hade diskuterats möjligheterna att ordna insamlandet av uppgifter rörande sysselsatt arbetskraft på annat sätt. Det nuvarande systemet hade emellertid befunnits vara det mest praktiska, varför någon ändring däri — fränsett vissa detaljer — icke för närvarande borde komma ifråga. Frågan komme emellertid att bli ytterligare undersökt under det fortsatta översynsarbetet. Den obligatoriska skyldigheten för fysiska personer att lämna skriftlig mantalsuppgift borde sålunda bibehållas åtminstone tillsvidare.

Vissa förenklingar i avseende å uppgiftsskyldigheten syntes dock möjliga att genomföra. Utredningsmannen föreslår i sådant hänseende, att uppgift enligt olycksfallsförsäkringslagen om anlitad arbetskraft skall lämnas blott i arbetsgivarens mantalsskrivningskommun, beträffande juridiska personer i den kommun, där den juridiska personen har sitt säte, i stället för i samtliga de kommuner, där arbetare varit anställda, att uppgift om fastighetsinnehav icke vidare skall lämnas å mantalsuppgiften; i stället skall införas skyldighet dels för den som förvärvar fastighet att därom underätta den lokala skattemyndigheten dels ock för ägare av fastighet att anmäla eventuell adressförändring, att den nuvarande bestämmelsen om uppgiftsskyldighet för den, som äger eller är redare i fartyg, skall slopas, att den nuvarande skyldigheten för den, som driver rörelse i annan kommun än mantalsskrivningskommunen, att i förstnämnda kommun lämna särskild mantalsuppgift skall slopas samt att i fortsättningen såsom regel endast en mantalsuppgift skall avlämnas för varje hushåll.

Vad först beträffar frågan om arbetsgivares skyldighet att lämna uppgift om anlitad arbetskraft föreslår utredningsmannen, att de härom i folkbokföringsförordningen meddelade bestämmelserna skall ersättas av ett stadgande om att fysisk eller juridisk person, som i rörelse eller för fastighets skötsel eller eljest regelbundet eller tillfälligt sysselsätter arbetare, skall vara skyldig att till mantalsskrivningen å fastställt formulär lämna de närmare upplysningar angående den sysselsatta arbetskraften som kan vara erforderliga. Uppgiftsskyldigheten skall enligt förslaget fullgöras i det mantalsskrivningsdistrikt, där den fysiska personen skall mantalsskrivas eller där den juridiska personens styrelse eller förvaltning den 1 november förrättningsåret har sitt säte. Utredningsmannen framhåller i anslutning härtill endast i korthet, att det nuvarande systemet, enligt vilket sådan uppgift skall lämnas i varje kommun, där arbetstagare är sysselsatt, innebure avsevärda olägenheter för såväl allmänheten som de lokala skattemyndigheterna. 1949 års uppördssakkunniga väntades emellertid komma att framlägga vissa förslag till förenklingar av innebörd bl. a. att olycksfallsförsäkringsavgift skulle debiteras vederbörande arbetsgivare allenast i hemortskommunen och då avseende all arbetskraft. Utredningsmannen erinrar vidare om att, därest två eller flera personer tillhör samma familj och alla är arbets-

givare, envar av dem för närvarande skall å särskild mantalsblankett lämna uppgift om den sysselsatta arbetskraften. I anslutning till sitt förslag att mantalsuppgiften i framtiden skall omfatta ej blott familjemedlemmarna utan även samtliga hushållsmedlemmar finner utredningsmannen det möjligt att genomföra den förenklingen att även flera hushållsmedlemmar skall kunna lämna uppgift om sysselsatt arbetskraft på en och samma mantalsblankett. Huruvida så kunde ske vore närmast en fråga av blanketteknisk natur.

De uppördssakkunniga har i sitt numera avgivna betänkande II med förslag till vissa ändringar i uppördsförfarandet (SOU 1952: 1 s. 104 ff.), närmare redogjort för de olägenheter, som ur uppördssynpunkt vore förenade med nuvarande ordning för debitering av olycksfallsförsäkringsavgifter. De sakkunniga har framhållit bl. a., att samme arbetsgivare kunde finnas upptagen i flera arbetsgivarförteckningar. Ofta förekommande hade varit att en person, som ägde sommarstuga i annan kommun än där han vore mantalsskriven, upptagits i arbetsgivarförteckningen för den förstnämnda kommunen såsom arbetsgivare för en tillfällig hjälp, som anlitats för att för sommaren iordningställa tomten till sommarstugan. Hade en person, som haft arbetstagare i hushållet, under ett år flyttat från en kommun till en annan, hade han som regel upptagits i arbetsgivarförteckningen i inflyttningskommunen, under det att den slutliga skatt, som skulle uttagas för samma år, påförts i utflyttningskommunen (mantalsskrivningskommunen för beskattningsåret). Icke sällan hade då olycksfallsförsäkringsavgiften varit så låg, att den icke uppgått till 5 kr. Då den skattskyldige vanligtvis icke i inflyttningskommunen påförts annan kvarstående skatt, hade följden blivit, att eftersom kvarstående skatt, som icke uppgår till minst 5 kr., enligt gällande bestämmelser icke skall påföras, någon uppörd icke kommit till stånd. Arbetsgivarförteckningarna upprättades i samband med mantalsskrivningen för visst år. Härav följde att arbetsgivarna i allmänhet i arbetsgivarförteckningarna funnes upptagna i samma ordning, vari de återfunnes i mantalslängden för nämnda år. Debiteringslängden, vari olycksfallsförsäkringsavgifterna debiterades, upprättades däremot med ledning av mantalslängden för föregående år. Svårigheter kunde därigenom uppkomma att med ledning av arbetsgivarförteckningarna återfinna de avgiftspliktiga i debiteringslängderna.

De uppördssakkunniga har vidare framhållit, att om olycksfallsförsäkringsavgifterna påfördes allenast i den kommun, där arbetsgivaren mantalsskrivits för året näst före det år, då avgifterna skall debiteras i debiteringslängden, d. v. s. om man vid debitering av slutlig skatt för visst år beträffande både olycksfallsförsäkringsavgifter och övriga i debiteringen ingående skatter och avgifter följde mantalslängden för föregående år, skulle man vinna en avsevärd lättnad för de lokala skattemyndigheterna vid debiteringsarbetet, ett resultat som de sakkunniga måste finna tillfredsställande. En fördel vore därjämte att vissa avgifter understigande 5 kr., vilka för närvarande icke kan påföras arbetsgivare, som är mantalsskriven i annan kommun än där arbetstagaren varit anställd, komme att kunna uttagas.

De sakkunniga har med hänsyn härtill föreslagit bl. a. dels att avgiftspåföringen skall ske i debiteringslängden för det år, som infaller två år efter det år arbetsgivaruppgifterna avser dels ock att påföring skall ske allenast i en kommun, nämligen den, där arbetsgivaren var mantalsskriven för året näst efter det, som arbetsgivaruppgifterna avsett. Beträffande enkla bolag talade, enligt de sakkunniga, praktiska skäl för att man frånginge huvudregeln, att avgifterna skall påföras i mantalskrivningskommunen och att man i stället skulle upptaga bolaget i arbetsgivarförteckningen för den kommun, där arbetet utförts.

Beträffande frågan om skyldighet att å mantalsblanketten lämna uppgift om fastighetsinnehav anför utredningsmannen bl. a., att den nuvarande uppgiftsskyldigheten vore betingad av önskvärdheten av att de lokala skattemyndigheterna skall erhålla kännedom om förändringar med avseende å äganderätten till fast egendom ävensom de fall då en fastighetsägare erhållit ändrad postadress. Bearbetandet av dessa uppgifter vore emellertid synnerligen tidskrävande och det kunde starkt ifrågasättas, huruvida det arbete som nedlades på denna granskning stode i rimlig proportion till de resultat som därigenom ernåddes. Med viss rätt kunde det även anses onödigt att den, som ägde fast egendom, varje år skulle lämna den lokala skattemyndigheten meddelande om att han ägde denna sin fastighet samt om sin adress, även om densamma vore oförändrad år efter år.

Utredningsmannen erinrar vidare om att viss kontroll över växlingar i äganderätt m. m. erhöles genom huvudförteckningar och fastighetslängder. En ytterligare kontroll erhöles de lokala skattemyndigheterna genom de uppgifter som skall tillställas dem från inskrivningsdomarna. Vad dessutom adressförändringarna beträffade syntes det ligga i de flesta fastighetsägares intresse att hålla den lokala skattemyndigheten underrättad om eventuell ny adress för att de därigenom skall vara säkra på att få debetsedel å fastighetsskatt under rätt adress.

Vad beträffade skyldigheten för den som ägde fastighet i annan kommun än mantalsskrivningskommunen att i förstnämnda kommun lämna uppgift om fastighetsinnehav hade erfarenheten visat, att ifrågavarande föreskrift av allmänheten iakttoges i relativt begränsad omfattning liksom att det skulle vara för tidskrävande att anmana de försumliga att inkomma med mantalsuppgift av ifrågavarande slag.

Ett slopande av skyldigheten att å mantalsuppgift lämna uppgift om fastighetsinnehav (motsvarande) i mantalsskrivningskommunen eller i annan kommun skulle medföra att formuläret till mantalsuppgift kunde förenklas och göras mera lättbegripligt för allmänheten. För de lokala skattemyndigheternas del skulle det innebära en icke obetydlig arbetsbesparing att slippa den årligen återkommande genomgången av dessa uppgifter, en fördel som mer än väl torde uppväga olägenheten av att adressförändringar i vissa fall icke komme till deras kännedom.

Utredningsmannen föreslår sålunda, att skyldigheten att till mantalsskrivningen lämna uppgift om fastighetsinnehav slopas samt att densamma er-

sättes med en skyldighet för fysisk eller juridisk person, som förvärvat ägande-, besittnings- eller brukningsrätt till fast egendom, att ofördröjligen och senast inom fjorton dagar göra anmälan om förvärvet hos den lokala skattemyndigheten i det distrikt, där egendomen är belägen. Enahanda skyldighet skulle åvila den, som till följd av flyttning eller eljest erhållit ändrad postadress. I avsikt att sprida kännedom hos allmänheten om nämnda föreskrift borde å den blankett till mantalsuppgift, som skall avlämnas av fysisk person, införas en erinran om att fastighetsägare i förekommande fall skall göra adressanmälan till den lokala skattemyndigheten. Eventuellt kunde det även vara lämpligt — särskilt i distrikt där sommarstugor förekomme i större utsträckning — att i den försändelse, varmed fastighetsdebetsedel ut-sändes, en särskild lapp inlades med erinran om ifrågavarande anmälnings-skyldighet.

Med hänsyn till förslaget om upphävande av bestämmelsen i 35 § 1 mom. tredje stycket folkbokföringsförordningen att i mantalslängden skall antecknas rörelse, som bedrivs å viss fastighet, föreslår utredningsmannen även upphävande av den nuvarande bestämmelsen att den, som i annat distrikt än mantalsskrivningskommunen bedriver rörelse, skall lämna särskild uppgift härom.

Därjämte hade föreslagits att juridiska personer icke i fortsättningen skall mantalsskrivas. Därmed skulle även bortfalla skyldigheten för sådana personer att lämna mantalsuppgift. Emellertid måste de juridiska personer, som sysselsätter arbetskraft, lämna uppgift härom, varför en viss uppgiftsskyldighet måste bibehållas. Sådana juridiska personer avsåges således även i fortsättningen skola lämna uppgift till mantalsskrivningen angående av den juridiska personen sysselsatta arbetare. Uppgiften föreslås skola lämnas i det distrikt, där styrelsen har sitt säte den 1 november. Uppgift skall lämnas å fastställt formulär.

I promemorian erinras vidare om att den som har familj, i sin uppgift skall upptaga jämväl hos honom bosatta familjemedlemmar med undantag dock av sådan som äger eller brukar fastighet eller äger eller är redare i fartyg eller som i rörelse eller hushåll eller för fastighets skötsel regelbundet eller tillfälligt sysselsätter arbetare. Hushållsmedlem, som ej tillika vore familjemedlem, skulle således lämna egen mantalsuppgift. Denna bestämmelse gällde dock icke beträffande Stockholm och Göteborg, där enligt de särskilda Stockholms- och Göteborgskungörelserna samtliga hushållsmedlemmar skall upptagas på samma uppgift med undantag dock för den som äger fastighet etc. Motivet till folkbokföringsförordningens ifrågavarande stadgande vore av rent teknisk art, nämligen önskvärheten att få personförteckningarna i mantalsuppgifterna att så nära som möjligt överensstämma med motsvarande förteckningar i mantalslängderna. I de sistnämnda sammanhölles nämligen blott familjerna under det att övriga hushållsmedlemmar uppfördes under respektive begynnelsebokstäver i efternamnet.

Föreskriften att endast familjemedlemmarna men ej övriga hushållsmedlemmar skall upptagas på en mantalsuppgift hade dock visat sig vara mindre lämplig. För folkräkningsändamål föreläge behov av att ha hela hushållet redovisat på en mantalsuppgift, vilket medfört att i de mantalsuppgifter, som avlämnades hösten 1950 till 1950 års folkräkning och 1951 års mantalsskrivning, å en och samma uppgift skolat upptagas samtliga hushållsmedlemmar. Ur mantalsskrivningssynpunkt kunde det innebära vissa fördelar att ha hela hushållet redovisat på en mantalsuppgift. Utredningsmannen föreslår därför, att det nuvarande stadgandet i 38 § 1 mom. första stycket folkbokföringsförordningen skall ersättas av en föreskrift om att envar fysisk person årligen skall lämna skriftlig uppgift (*mantalsuppgift*) till mantalsskrivningen i det distrikt, varest vederbörande skall mantalskrivas, dock att den som är medlem av annans hushåll och bosatt hos denne i stället skall upptagas i dennes mantalsuppgift. Ett genomförande av detta förslag skulle enligt utredningsmannen innebära en återgång till de före folkbokföringsreformens genomförande gällande bestämmelserna.

I promemorian framhålles, att enligt gällande bestämmelser riksbyrån skall fastställa formulär till mantalsuppgift men att det ankomme på Kungl. Maj:t att förordna om vad mantalsuppgiften skall innehålla. Erfarenheten hade emellertid givit vid handen att denna anordning vore olämplig. Utredningsmannen föreslår med hänsyn härtill, att Kungl. Maj:t skall fastställa formulär till mantalsuppgift, såväl den vanliga mantalsuppgiften som den särskilda mantalsuppgift, som skall avlämnas av juridiska personer, vilka sysselsätta arbetare, ävensom formulär till huvudförteckning.

Yttranden. Utredningsmannens förslag till begränsning av uppgiftsskyldigheten i samband med mantalsskrivningen m. m. tillstyrkes i princip eller lämnas utan erinran i alla yttranden utom det som avgivits av *häradsskrivaren i Edsbergs fögderi*.

I åtskilliga yttranden har såsom allmänt omdöme om förslaget uttalats att dess genomförande skulle innebära en välkommen och betydelsefull förenkling för såväl allmänheten som myndigheterna. Beträffande vissa detaljer i förslaget har dock en del erinringar gjorts.

Vad först beträffar frågan om skyldighet att lämna uppgift om anställd personal framställes ingen invändning emot att arbetsgivare endast i mantalsskrivningskommunen respektive beträffande juridisk person i den kommun, där den juridiska personen har sitt säte, skall lämna uppgift om all sysselsatt arbetskraft. *Riksförsäkringsanstalten* framhåller dock nödvändigheten av att det av mantalsuppgiften framgår i vilken eller vilka kommuner den arbetskraft, som skall redovisas, är sysselsatt. Ämbetsverket uttalar i anslutning härtill:

Ur riksförsäkringsanstaltens synpunkt innebär det nu ifrågavarande förslaget nackdelen, att den kontroll av mantalsuppgiftens riktighet, som för närvarande verkställes av roteombud och mantalskrivningsförrättare, skulle komma att bortfalla i fråga om all verksamhet, som bedrivs i annan kommun än mantalsskrivningskommunen. Detta torde i och för sig vara ägnat att leda till försämrade redovisning i arbetsgivarförteckningarna av arbetskraft i sådan verksamhet. Å andra sidan skulle anordningen sannolikt komma att medföra förbättrad redovisning i vissa fall, t. ex. i fråga om arbetskraft, som sysselsättes å arbetsgivares sommarbostad. Denna arbetskraft torde nu i viss utsträckning ej bli redovisad. Många arbetsgivare sakna sannolikt kännedom om till vem mantalsuppgift rörande sommarbostaden skall sändas, och vederbörande roteombud och mantalsskrivningsförrättare torde ofta sakna vetskap om att arbetskraft sysselsatts. Härtill kommer, att anstaltens arbete med registrering av och premiedebitering för s. k. mindre arbetsgivare sannolikt skulle komma att något förenklas.

Även i några av de över de uppbördssakkunnigas förslag avgivna yttrandena erinras om att, därest uppgift om sysselsatt arbetskraft skall lämnas endast i hemortskommunen, kontrollmöjligheterna bli mindre. *Statistiska centralbyrån* understryker, i anledning av de sakkunnigas förslag, att enkla bolag skall upptagas i arbetsgivarförteckningen för den kommun, där arbetet utförts, angelägenheten av att undantag ej sker från principen att all arbetskraft skall redovisas å arbetsgivarens mantalsuppgift i mantalsskrivningsorten. Dylika undantag från vad eljest gällde skulle bland andra olägenheter även medföra den, att anvisningstexten å mantalsblanketten komplicerades till besvär även för de uppgiftspliktiga, som ej berördes av sådant undantag.

Beträffande åter förslaget att flera arbetsgivare, som tillhör ett hushåll, skall på samma mantalsblankett lämna uppgift till olycksfallsförsäkringen har en viss tveksamhet kommit till uttryck i några yttranden. Förslaget avstyrkes i denna del av *riksförsäkringsanstalten*, som uttalar att en sådan anordning vore synnerligen olämplig. Densamma kunde nämligen befaras leda till förväxlingar och oklarhet i fråga om uppgifterna. Det vore ej heller sagt, att hushållsmedlem, som är arbetsgivare, önskade delge hushållsföreståndaren uppgifter om använd arbetskraft. Riksförsäkringsanstalten finge därför för sin del föreslå, att uppgiftsskyldigheten reglerades på sådant sätt, att dylik hushållsmedlem skulle lämna särskild uppgift angående arbetskraften. Liknande synpunkter framförs av *statistiska centralbyrån*, *länsstyrelsen i Södermanlands län* och *häradskrivaren i Edsbergs fögderi*. I motsatt riktning uttalar sig *länsstyrelsen i Örebro län*, som anser att, under förutsättning att blanketten till mantalsuppgift avfattas på lämpligt sätt, det icke torde möta några svårigheter för flera till samma hushåll hörande arbetsgivare att lämna erforderliga uppgifter på en och samma blankett.

I ett flertal yttranden beröres frågan om att slopa skyldigheten för fastighetsägare att å mantalsuppgift lämna uppgift om fastighetsinnehav. *Häradskrivaren i Kalix fögderi* anför, att den nuvarande skyldigheten att

lämna uppgift angående fastighetsinnehav i stor utsträckning eftersatts. Därjämte hade lämnade uppgifter ofta visat sig mindre tillförlitliga, varför desamma som regel icke kunnat läggas till grund för ändring i fastighetsliggaren utan att fångeshandlingen införskaffats eller fånet genom utredning styrkts. Det syntes därför med fog kunna påstås, att det icke oväsentliga arbetet med uppgifternas genomgång knappast motsvarade nytan. Det finge anses rationellt att, såsom utredningsmannen föreslagit, införa en bestämmelse om anmälningsskyldighet i de fall, då förändringar inträffat under förutsättning dock att bestämmelsen komme att följas. *Häradsskrivaren i Piteå fögderi* yttrar, att det visserligen innebure en olägenhet att icke genom mantalsuppgifterna erhålla upplysningar om äganderätt men olägenheten bleve många gånger om uppvägd av den arbetslättnad, som vunnes genom att man sluppe infordra uppgifterna. I yttrandet uttalas emellertid en viss tveksamhet när det gäller möjligheterna för den lokala skattemyndigheten att tillse att anmälningsskyldigheten fullgöres.

Kronokamreraren i Malmö föreslår, att skyldigheten för fastighetsägare att till vederbörande lokala skattemyndighet göra anmälan om fastighetsförvärv och flyttning skall begränsas till att avse fastigheter, belägna å ort där huvudförteckning icke skall lämnas. I anslutning därtill framhålles även, att det icke syntes vare sig erforderligt eller önskvärt att uppgiftsskyldigheten skulle fullgöras fortlöpande under året. Vederbörande fastighetsägare syntes i stället böra åläggas att vid motsvarande tid som andra mantalsuppgifter skola lämnas fullgöra på honom ankommande uppgiftsskyldighet.

Länsstyrelsen i Södermanlands län framhåller, att en nackdel av den föreslagna ordningen vore att uppgifter komme att saknas beträffande övergång av äganderätten till byggnad å ofri grund, i första hand sommarstugorna, i annan kommun än hemortskommunen. Liknande uttalande göres av *häradsskrivaren i Karlshamns fögderi*, som föreslår att ägare av hus å ofri grund alltid å mantalsuppgift skall uppgiva sådant innehav.

Länsstyrelsen i Örebro län anför, att det från häradsskrivarhåll i något fall uttalats farhågor för en försämrad fastighetsredovisning, därest skyldigheten att i mantalsuppgift angiva fastighetsinnehav borttoges. Med hänsyn till den föreslagna bestämmelsen, att fastighetsägare skall vara skyldig att inom 14 dagar efter fastighetsförvärv eller flyttning till den lokala skattemyndigheten anmäla förvärvet eller den nya postadressen, ansåge länsstyrelsen dylika farhågor omotiverade. Länsstyrelsen ville dock framhålla, att det vore nödvändigt, att anmälningsskyldigheten verkligen iakttoges och att det härvid vore av stor betydelse, att underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldigheten beivrades i största möjliga utsträckning. Länsstyrelsen erinrar vidare om föreskriften i 42 § folkbokföringsförordningen, att varje efter senaste mantalsskrivning ingången avhandling angående ägande-, äbo- eller arrenderätt till fast egendom bör av fastighetens innehavare vid mantalsskrivningen uppvisas. Det syntes länsstyrelsen lämpligast, om avhandlingens uppvisande anknötes till anmälningsskyldigheten och att uppvisandet

sålunda skedde i samband med anmälningen om fastighetsförvärvet. Liknande uttalanden görs av *statistiska centralbyrån*.

I ett flertal yttranden föreslås att debetsedeln å fastighetsskatt skall å framträdande plats förses med en erinran till de skattskyldiga om deras anmälningsskyldighet.

I avstyrkande riktning går det yttrande, som avgivits av *länsstyrelsen i Västernorrlands län*, vilken — med kännedom om allmänhetens tröghet att lämna uppgifter, i synnerhet utan anmodan — finner den nuvarande ordningen böra bibehållas. Även *häradsskrivaren i Edsbergs fögderi* avstyrker förslaget i denna del. Förslagets genomförande skulle medföra en ytterligare försämring av fastighetsredovisningen. De uppgifter, som inkomme från inskrivningsdomarna, vore ofta ofullständiga.

Förslaget om att samtliga hushållsmedlemmar och ej blott familjemedlemmarna skall upptagas på hushållsföreståndarens mantalsuppgift har överlag mottagits välvilligt. *Statistiska centralbyrån* framhåller, att denna ordning redan vore genomförd i Stockholm och Göteborg enligt de särskilda kungörelserna om folkbokföringen i dessa städer och motsvarade även för riket i övrigt önskemål, som under de senaste åren gjorts gällande med växande styrka. Då utredningsmannen framhölle behovet av en hushållsredovisning i mantalsuppgifterna vid folkräkning, vore detta i och för sig riktigt, men det borde tilläggas, att uppgiftsskyldigheten vid folkräkning kunde behöva bestämmas något annorlunda än eljest. Då centralbyrån nu tillstyrkte förslaget måste centralbyrån därför förbehålla sig möjlighet att vid en blivande folkräkning påkalla avvikande bestämmelser, om folkräkningsplanen skulle föranleda därtill.

Departementschefen. Såsom utredningsmannen framhållit utgör den obligatoriska skyldigheten för fysiska personer att lämna skriftlig mantalsuppgift en förutsättning för att mantalsskrivningsarbetet skall kunna fortlöpa smidigt och effektivt. Med hänsyn härtill och då dessutom uppgifter till olycksfallsförsäkringen inhämtas å mantalsblanketterna bör någon uppmjukning f. n. icke ske i fråga om skyldigheten att såväl i stad som på landsbygden lämna skriftlig uppgift till mantalsskrivningen.

Däremot bör såsom utredningsmannen ifrågasatt uppgiftslämnandet i åtskilliga hänseenden kunna förenklas. De förslag som framlagts i utredningspromemorian synes i stort sett vara ägnade att läggas till grund för ändrad lagstiftning i ämnet.

Vad då först beträffar förslaget att arbetsgivare, som är fysisk person, skall allenast i mantalsskrivningskommunen och arbetsgivare, som är juridisk person, skall allenast i den kommun, där den juridiska personens styrelse eller förvaltning har sitt säte, lämna uppgift om av honom anlita arbetskraft och där om *all* sådan arbetskraft, skulle ett genomförande av detsamma uppenbarligen medföra fördelar för såväl allmänheten som de lokala skattemyndigheterna. Med hänsyn härtill och då där-

jämte omläggningen i vissa hänseenden synes kunna komma att medföra en förbättrad redovisning i arbetsgivarförteckningarna har jag intet att erinra emot utredningsmannens förslag i denna del.

Såsom de uppördssakkunniga framhållit talar dock praktiska skäl för att enkla bolag påförs olycksfallsförsäkringsavgift i arbetsgivarförteckningen i den kommun, där arbetet utförts. Beträffande uppgiftsskyldigheten bör följaktligen gälla att, om två eller flera fysiska personer i rörelse eller för fastighets skötsel gemensamt sysselsätter arbetskraft, uppgift därom skall lämnas i det mantalsskrivningsdistrikt, där rörelsen bedrivs eller fastigheten är belägen.

I anslutning till mina uttalanden i denna fråga vill jag erinra om, att skyldigheten för arbetsgivare att till mantalsskrivningen lämna uppgift om anlitad arbetskraft är fastslagen genom bestämmelser i folkbokföringsförordningen. Föreskrifter om var och på vad sätt skyldigheten skall fullgöras regleras däremot i såväl folkbokföringsförordningen som i mantalsskrivningskungörelsen. Denna författningsteknik är motiverad av att skyldigheten att lämna arbetsgivareuppgift enligt gällande bestämmelser är på ett helt annat sätt än enligt förslaget knuten till skyldigheten att lämna för mantalsskrivningen erforderliga uppgifter. Enligt förslaget blir det två helt olika slag av uppgiftsskyldighet, nämligen dels skyldighet för fysisk person att årligen lämna *mantalsuppgift* och dels skyldighet för arbetsgivare att lämna *arbetsgivareuppgift*. Vid sådant förhållande synes mig folkbokföringsförordningen böra innehålla den grundläggande bestämmelsen om att arbetsgivare skall lämna arbetsgivareuppgift under det att frågan om var uppgiften skall lämnas bör regleras i administrativ ordning. I sådan ordning synes också böra regleras de övriga frågor, som närmast är av blanketteknisk art, såsom t. ex. frågan huruvida flera arbetsgivare, som tillhör samma hushåll, skall kunna lämna arbetsgivareuppgift å gemensam blankett. Jag får sålunda föreslå, att de nuvarande bestämmelserna i 38 § 2 mom. folkbokföringsförordningen ersätts av ett stadgande, att fysisk eller juridisk person, som under förrättningsåret sysselsatt eller kommer att sysselsätta arbetare, till mantalsskrivningen skall lämna sådan uppgift om den sysselsatta arbetskraften (*arbetsgivareuppgift*), som erfordras för försäkring enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Frågan huruvida olycksfallsförsäkringsavgifterna skall på sätt de uppördssakkunniga föreslagit påföras ett år senare än vad nu är fallet saknar jag anledning att i detta sammanhang gå in på. Jag torde få återkomma till densamma vid behandlingen av de uppördssakkunnigas övriga förslag.

Utredningsmannen har föreslagit att, om fysisk eller juridisk person försummar att lämna uppgift om anlitad arbetskraft, den försumlige skall kunna straffas med böter högst trehundra kronor. Jag biträder utredningsmannens förslag i denna del.

I utredningspromemorian har föreslagits, att uppgift om *fastighetsinnehav* icke längre skall lämnas å mantalsuppgifterna men att det i stället

skall införas en föreskrift om skyldighet för den, som förvärvat fast egendom, att därom göra anmälan till vederbörande lokala skattemyndighet. Dessutom skall enligt förslaget fastighetsägare, som erhållit ändrad postadress, till den lokala skattemyndigheten göra anmälan om adressförändringen. I flertalet remissyttranden har vitsordats, att den nuvarande uppgiftsskyldigheten i stor utsträckning eftersättes ävensom att de lokala skattemyndigheterna därigenom förorsakas ett betydande arbete utan motsvarande nytta. I en del remissyttranden har dock uttalats farhågor för att den föreslagna anmälningsskyldigheten ej kommer att iakttagas ävensom påtalats svårigheterna för de lokala skattemyndigheterna att utöva kontroll över att anmälningar verkligen kommer in.

Såsom av utredningsmannen och flertalet remissinstanser framhållits skulle ett slopande av uppgiftsskyldigheten angående fastighetsinnehav medföra en förenkling i fråga om allmänhetens uppgiftsplikt till mantalskrivningen och en arbetsbesparing för de lokala skattemyndigheterna. Jag har med hänsyn härtill intet att erinra emot förslaget i denna del. Vad åter beträffar förslaget att införa anmälningsskyldighet i de fall, då äganderätts- eller adressförändring skett, torde det, med de mindre goda erfarenheter man har i fråga om efterlevnaden av nu gällande bestämmelser om anmälning av flyttning, finnas anledning uttala en viss tveksamhet inför möjligheten att i praktiken genomföra detta förslag. Det torde även kunna ifrågasättas, huruvida något verkligt behov föreligger av att införa en anmälningsskyldighet i denna mera begränsade form. Såsom utredningsmannen framhållit erhålles nämligen en viss kontroll över växlingar i äganderätt m. m. dels genom de huvudförteckningar, som till mantalskrivningen skall lämnas i stad och köping samt eljest i ort, beträffande vilken länsstyrelsen så förordnat, dels genom fastighetslängderna och dels genom de lagfartsförteckningar, som inskrivningsdomarna skall tillställa de lokala skattemyndigheterna. Vad i varje fall beträffar städer och köpingar samt andra orter där huvudförteckning skall lämnas är det enligt min uppfattning klart att någon ytterligare anmälningsskyldighet från vederbörande fastighetsägares sida icke är erforderlig. Även vad angår sådana orter, där huvudförteckning icke skall lämnas, synes emellertid ytterligare anmälningar kunna undvaras. De uppgifter, vilka kan inhämtas ur lagfartsförteckningar och fastighetslängder, bör vara tillfyllest. I anslutning härtill vill jag även framhålla, att det enligt 5 § 1 mom. folkbokföringsförordningen åligger roteombud att uppmärksamt följa förändringarna i fråga om fastigheternas ägare och innehavare. Jag får sålunda med hänsyn till det anförda — med tillstyrkande av utredningsmannens förslag att upphäva det nuvarande stadgandet om skyldighet för den som äger, besitter eller brukar fast egendom att till mantalskrivningen lämna uppgift angående denna egendom — uttala att jag icke kan biträda förslaget om att införa en begränsad anmälningsskyldighet i förevarande hänseende.

Enligt 42 § folkbokföringsförordningen bör varje efter senaste mantalskrivning ingången avhandling angående ägande-, äbo- eller arrenderätt till

fast egendom av fastighetens innehavare vid mantalsskrivningen uppvisas. Enär den särskilda uppgiftsskyldigheten i fråga om fastighetsinnehav föreslås bli slopad, bör stadgandet i 42 § ersättas av en föreskrift om att lokal skattemyndighet må, där så finnes påkallat, förelägga den som efter senaste mantalsskrivning blivit ägare till eller därmed likställd innehavare av fast egendom att inom viss tid för myndigheten uppvisa vederbörliga åtkomsthandlingar. Sådant föreläggande bör tillställas vederbörande i rekommenderat brev. Skyldighet att efter föreläggande uppvisa fångeshandling bör även åvila den som blivit ägare till eller därmed likställd innehavare av byggnad å ofri grund. I anslutning härtill bör vidare en ändring av huvudsakligen formell art ske i 44 §.

Emot utredningsmannens förslag att slopa den särskilda uppgiftsskyldigheten för den som äger eller är redare i fartyg finner jag ej anledning till erinran. Icke heller har jag någon invändning mot förslaget att uppgift om rörelse, som bedrivs i annan kommun än mantalsskrivningskommunen, icke längre skall lämnas.

Utredningsmannens förslag att samtliga hushållsmedlemmar skall upptagas på hushållsföreståndarens mantalsuppgift finner jag mig böra biträda.

Det bör sålunda åligga envar fysisk person, med undantag dock för den som är medlem av annans hushåll och bosatt hos denne, att årligen lämna skriftlig uppgift (*mantalsuppgift*) till mantalsskrivningen i det distrikt, där han skall mantalsskrivas. Enär det ankommer på Kungl. Maj:t att förordna angående vad mantalsuppgift skall innehålla, synes det mig icke erforderligt att i folkbokföringsförordningen föreskriva, att den som är medlem av annans hushåll och bosatt hos denne skall upptagas i dennes mantalsuppgift. Föreskrift härom bör meddelas i administrativ ordning.

Enligt 38 § 1 mom. andra stycket folkbokföringsförordningen åligger det hushållsföreståndare att tillse, att mantalsuppgifter avlämnas för samtliga till hushållet hörande eller eljest hos honom inneboende personer, samt att såvitt möjligt föranstalta om rättelse eller fullständigande av uppenbart oriktig eller ofullständig uppgift. De särskilda kungörelserna angående folkbokföringen i Stockholm respektive Göteborg innehåller bestämmelser om motsvarande skyldighet för den som innehar bostadslägenhet. Ifrågasvarande stadgande i folkbokföringsförordningen motsvaras av en föreskrift i 3 § 1 mom. mantalsskrivningskungörelsen att mantalsuppgift skall utvisa dels de hos uppgiftslämnaren bosatta personer, vilka är skyldiga att lämna egna mantalsuppgifter, dels ock de personer, vilka uppehåller sig hos uppgiftslämnaren vid den tid uppgiften avlämnas men icke bör inom distriktet mantalsskrivas, så ock anledningen till deras vistelse hos uppgiftslämnaren och det distrikt, inom vilket de bör mantalsskrivas samt deras bostad därstädes. De upplysningar angående inneboende m. fl., som sålunda lämnas till mantalsskrivningen, torde endast undantagsvis äga betydelse för

mantalsskrivningsarbetet. Det kan med hänsyn härtill och då upplysningarna stundom kan vara direkt vilseledande för mantalsskrivningsförrättarna synas lämpligt att, när nu ansträngningar göres att förenkla mantalsskrivningsuppgiften, helt slopa uppgiftsplikten eller åtminstone genomföra en viss uppmjukning av densamma. Huruvida så kan ske kommer — under hänsynstagande till bl. a. statistiska synpunkter — att närmare övervägas. Även om de nyssnämnda föreskrifterna i mantalsskrivningskungörelsen bibehållas, synes man dock böra slopa skyldigheten för hushållsföreståndaren att tillse, att den inneboende fullgör sin uppgiftsplikt liksom att granska och i förekommande fall även rätta dennes mantalsskrivning. Det må framhållas, att hushållsföreståndaren i många fall torde sakna kompetens därtill. Jag föreslår med hänsyn härtill att bestämmelsen i 38 § 1 mom. andra stycket folkbokföringsförordningen upphäves.

Jag anser mig böra avstyrka förslaget att på Kungl. Maj:t överflytta fastställandet av formulär till mantalsskrivningsuppgifter. Detta bör även i fortsättningen ankomma på riksbyrån.

V. Särskilda frågor angående mantalsskrivning m. m. i Stockholm och Göteborg.

Departementschefen. Enligt kungörelser den 19 december 1947 (nr 944) angående folkbokföringen i Stockholm och den 30 juni 1948 (nr 621) angående folkbokföringen i Göteborg är vissa i folkbokföringsförordningen införda föreskrifter icke tillämpliga å dessa städer. Det synes icke erforderligt att i detta sammanhang gå in på frågor, som berör dessa i administrativ ordning utfärdade författningar. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att vid senare tillfälle taga ställning till i vad mån de föreslagna ändringarna i folkbokföringsförordningen jämväl bör medföra ändring av berörda kungörelser. Jag vill här endast helt allmänt uttala, att man bör eftersträva att få så enhetliga bestämmelser som möjligt.

VI. Ikraftträdande.

Departementschefen. De föreslagna ändringarna i folkbokföringsförordningen bör träda i kraft den 1 juli 1953.

VII. Departementschefens hemställan.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga ett inom finansdepartementet i överensstämmelse med det anförda upprättat förslag till *förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469)*.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Hans Wenker.